

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย
จังหวัดนครราชสีมา

การค้นคว้าอิสระ
ของ
ปรียาภรณ์ พรมชื่น

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

เมษายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**PUBLIC PARTICIPATION IN CONSTRUCTING LOCAL
DEVELOPMENT PLAN OF THAN LA LORD SUB-DISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PIMAI DISTRICT
NAKORN RATCHASIMA PROVINCE**

Preeyaporn Promchuen

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Degree of Master of Public Administration
Program in Public Administration**

April 2021

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ นางสาวปรียาภรณ์ พรหมชื่น
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

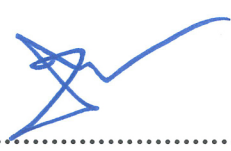

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประชัน คณะเนวัน)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทตพิพงษ์ชัยชาญ)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนธ์ เนื้อไม้หอม)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วันที่.....

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา		
ผู้วิจัย	ปริยาภรณ์ พรหมชื่น		
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	รองศาสตราจารย์ ประชัญ คะเนวัน	ที่ปรึกษาหลัก	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์	
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจจ์และ มอร์แกน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และแบบปลายเปิด ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9400 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน รองลงมา คือ ควรให้ อบต. มีการประชาสัมพันธ์แผนให้มากกว่านี้ และควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เล็งเห็นปัญหาเร่งด่วนของหมู่บ้านที่มีปัญหามากที่สุด ตามลำดับ

TITLE Public Participation in Constructing Local Development Plan of Than La Lord Sub-district Administrative Organization, Pimai District, Nakorn Ratchasima Province

AUTHOR Preeyaporn Promchuen

INDEPENDENT STUDY ADVISORS

Associate Professor Prachan Kanewan Major Advisor

Assistant Professor Dr. Thanyarat Phutthipongchaichan Co-advisor

DEGREE Master of Public Administration MAJOR Public Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University YEAR 2021

ABSTRACT

This study aimed to study public participation in constructing local development plan of Than La Lord Sub-district Administrative Organization, Pimai district, Nakorn Ratchasima province according to the four aspects: participation in problem solving and decision making, participation in operation, participation in receiving benefits and participation in evaluation. The samples were 345 people selected by using Krejcie and Morgan's table. Then, the samples were randomly distributed among villages based on the proportion by simple random sampling. The data were collected by using a questionnaire which consisted of three parts: checklist, 5-rating scale and open-ended with the reliability level of 0.9400. The statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation.

The results were as follows:

1. Public participation in constructing local development plan of Than La Lord Sub-district Administrative Organization, Pimai district, Nakorn Ratchasima province was at a moderate level in overall aspect. When considering in each aspect, it was found that participation in receiving benefits was at a high level while participation in evaluation was at a low level. However, other aspects were at a moderate level.
2. Other comments and suggestions which were at the greatest number were that knowledge should continuously be provided to related personnel and the plan should emphasize on the problems and meet with the public need followed by that the Sub-district Administrative Organization should publicize the plan more and also help the village which was the most problematic, respectively.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วง โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คະเนวัน ประธานคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ คณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ ที่กรุณา ให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่เอื้ออำนวยและประสานงานในการจัดทำารค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ จิวพัฒนา ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ และนายลัด ราวพิมาย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบพระคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ที่ให้การสนับสนุน การศึกษา คุณพ่อ คุณแม่ สามิ ญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึง ได้จากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ แต่บิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาชีพ ตลอดจนชี้นำคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

ปรียาภรณ์ พรหมจีน

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	15
ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561.....	38
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา	74
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	84
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	89
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	89
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	106
ความมุ่งหมายของการวิจัย	106
วิธีดำเนินการวิจัย	106
สรุปผลการวิจัย	108
อภิปรายผล.....	108
ข้อเสนอแนะ	111
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	111

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	112
บรรณานุกรม.....	113
ภาคผนวก.....	120
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	121
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย.....	125
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	127
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	129
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	138
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	141

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล	76
2.2 โครงสร้างอัตรากำลังพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานจ้าง.....	80
3.1 จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งและกลุ่มตัวอย่าง	89
4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	96
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน.....	98
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ	99
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ	100
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	101
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ.....	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

4.7	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ.....	104

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการกำหนดกรอบของการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือแผนงานในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ แผนพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา โดยเป็นการนำปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มาบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น และนำมาพิจารณาและวิเคราะห์ปัญหา เพื่อมากำหนดจุดมุ่งหมาย ภารกิจ และแนวทางในการทำงานอย่างเป็นระบบ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยคำนึงถึงผลกระทบที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับและความต้องการของประชาชนรวมทั้งนโยบายของท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงาน/โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องกัน และสนองตอบต่อปัญหาความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และยังเป็นการบริหารงบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย และการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการภายใต้ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย และในการจัดทำแผนจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยจะต้องคำนึงถึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่นและความจำเป็นที่เร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ แต่ในปัจจุบันประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก จึงเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องหาทางแก้ไข เพราะประชาชนจะเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

แผนพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้กำหนดและนำเสนอประชาชนก่อนการเลือกตั้ง ตลอดจนที่ได้นำเสนอต่อสภาท้องถิ่นก่อนที่ผู้บริหารจะเริ่มปฏิบัติงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือแผนงานในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท คือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะยาว และแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี และจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย การวางแผนพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนการพัฒนานี้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด (สันต์ชัย รัตนะขวัญ, 2562 : ออนไลน์)

แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นเสมือนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของประชาชน และต้องมีความสอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด ซึ่งจะมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ตลอดจนการบูรณาการแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีการบูรณาการร่วมกันในการที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 7)

นอกจากนี้ภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้เห็นข้อเด่น ข้อดี โอกาสและข้อจำกัดของท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย มีช่องทางในการแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม สามารถกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและลงมือทำงานร่วมกัน ได้ สามารถวางแผนจัดการกับทรัพยากร หรือทุนในท้องถิ่นทั้งทุนบุคคลและทุนสังคมที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถรับผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี เอื้ออาทรต่อกัน ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ดีให้กับท้องถิ่นและท้ายที่สุดสามารถหาภาคีแนวร่วมในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และ ปัญหา/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย (สันต์ชัย รัตนะขวัญ, 2562 : ออนไลน์)

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดทำและการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการวางแผนพัฒนาเพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายให้สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงาน การสนองต่อความต้องการของประชาชน นโยบายรัฐบาลให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด เริ่มตั้งแต่มีการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จากการสังเกตและพบปะพูดคุยกับประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนตำบลธารละหลอด เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมา ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม ประชาชนที่เข้าร่วมการประชุมมีจำนวนน้อย ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังไม่ครอบคลุมทุกชุมชน อีกทั้งการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่เกิดความคิดที่หลากหลาย และ โครงการที่เสนอนั้น อาจไม่ครอบคลุม เพราะประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนคณะกรรมการตรวจสอบ และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการต่าง ๆ ไม่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และจากการสังเกตและการพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่พบว่า ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร เพราะมีความเข้าใจว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่เกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่

จากการเป็นมาของความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน ในหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัด

นครราชสีมา เพื่อให้สามารถตัดสินใจในการกำหนดแนวทางของการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรในการบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรด้านการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างถูกต้อง สามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินการในอนาคตโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและยั่งยืนในการพัฒนา และสามารถนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่จะได้นำไปปรับปรุงในวิธีการหรือกระบวนการจัดทำแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมซึ่งจะช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ใน 4 ด้าน จากการ บูรณาการแนวคิดของ ชีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543 : 149 - 150) และ เจริญศักดิ์ ปิ่นทอง (2547 : 273) ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ใน 14 ชุมชน จำนวน 3,222 คน (สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นอำเภอพิมาย. 2562 : 1)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เกรจซี และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเข้าใจความหมายศัพท์ต่าง ๆ ที่นำมาวิจัยครั้งนี้ จึงให้นิยามเฉพาะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงการกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อร่วมกันหาทางเลือก และตัดสินใจ เพื่อให้โครงการพัฒนามีความเหมาะสม เป็นที่ยอมรับร่วมกัน

2. แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องที่จะพัฒนา พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของโครงการพัฒนา มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยสอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น 4 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ หมายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นจากชุมชน เพื่อสามารถตอบสนองต่อความต้องการของ

ประชาชนในการเสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยที่ประชาชนในชุมชนร่วมเสนอและแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ โดยมีการกำหนดปัญหาที่กำหนดเป็นแผนงาน โครงการหรืองาน รวมทั้งวิธีการประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมความต้องการของชุมชน การจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ และการลงมติเสนอกิจกรรมและโครงการ

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาและโครงการ โดยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการตามแผน มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลรวมถึงประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้ปรับเปลี่ยนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการร่วมเป็นตัวแทนคัดเลือกคณะกรรมการ เพื่อที่การดำเนินงานจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตามวัตถุประสงค์และยอมรับร่วมกัน อันจะเป็นประโยชน์ร่วมกันต่อทุกฝ่าย

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะได้รับผลประโยชน์จากแผนงาน โครงการตามพระราชดำริและตามแผนงาน หรือทรัพยากรที่มีอยู่ตามแผนงานที่สนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นไม่ว่าผลประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานทั้งที่เป็นทางด้านวัตถุและทางสังคม ประโยชน์ที่ได้รับด้านพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต ได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และความรู้สึกรักและหวงแหนในผลประโยชน์ที่ใช้ไปอย่างคุ้มค่า และการมีส่วนร่วมในการดูแลและบำรุงรักษาจากผลประโยชน์ที่ได้รับ

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามงานให้สำเร็จลุล่วงตามแผนงาน การกำหนดหลักเกณฑ์ในการติดตามประเมินผล เช่น การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการการประเมินผลของแผนพัฒนา การควบคุมการตรวจสอบของการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลงานระหว่างการทำงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการสรุปผลและการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานที่ตั้งไว้ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม

4. **อบต.** หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

5. **ประชากร** หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามความคิดเห็น แนวคิด ทฤษฎีของการมีส่วนร่วมและค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา จึงได้กำหนดกรอบของวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561
4. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมใช้ประโยชน์ ร่วมแก้ไขปัญหาในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชนเปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้ามาช่วยเหลือระหว่างกัน ด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผลรวมของข้อมูลผูกมัด สัมพันธ์หรือเจตจำนงร่วมจากแต่ละคนบนพื้นฐานของความเชื่อว่าโครงการเป็นของชุมชน เพื่อชุมชน และโดยชุมชน ที่แสดงออกมาเป็นรูปแบบพฤติกรรมร่วม เป็นการแสดงพฤติกรรมของผลประโยชน์ร่วม ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ เป็นการพบปะของผู้คนที่มีความหลากหลายด้านข้อมูล ประสบการณ์ และความคิดมาร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์

เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาการวางแผนงานดำเนินงาน และติดตามการทำงานร่วมกัน โดยใช้ความแตกต่างหลากหลายของแต่ละคนเป็นจุดแข็งในการเพิ่มความสำเร็จอย่างทวีคูณ การมีส่วนร่วมซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย หรืออธิบายไว้ ดังนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545 : 28) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง ขบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามามีบทบาทและสิทธิในการตัดสินใจดำเนินนโยบายและการมีส่วนร่วมในการควบคุมสถาบัน ตลอดจนการจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบของตน อันจะทำให้เกิดการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มโอกาส ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย

ตะติยา กาฬสุวรรณ (2546 : 26) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่ม หรือองค์กรรองรับ เพราะประชาชนที่เข้าร่วม มีการพัฒนาภูมิปัญญาและการรับรู้สามารถวิเคราะห์และการตัดสินใจ เพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมออกแบบและพัฒนากิจกรรมบนฐานของวิถีชีวิตของตน

ถวิลวดี บุรีกุล (2548 : 1 - 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือ โดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น
3. ในเรื่องการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า หมายถึง การที่ประชาชน ได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเขา
5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิ และหน้าที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ

เพื่อระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้น ได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความคิดริเริ่ม นั้น

7. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามเพื่อเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุม โดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2552 : 195) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่าและมูลค่าโดยชุมชน

จากนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ข้างต้นพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการทั้งการตัดสินใจดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการนั้น ๆ รวมถึงการร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น ได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม มีสิทธิ และหน้าที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาการพัฒนามุมปัญหาและการรับรู้สามารถวิเคราะห์และการตัดสินใจดำเนินนโยบาย การจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบของตน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความมีเจตจำนงร่วมกัน เพื่อผลความสำเร็จอย่างทวีคูณโดยเพิ่มโอกาสใหม่ และการพิทักษ์สิทธิพื้นฐานวิถีชีวิตชุมชน

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการร่วมคิด ร่วมทำ อย่างมีศักยภาพและมั่นคง ทำให้งานและโครงสร้างต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จ สร้างความเชื่อถือให้แก่หน่วยงานหรือองค์กร สำหรับความสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำอธิบายถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช และเทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธ์ (2544 : 103 - 106) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและชนบท โดยสรุปความสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีการกินดี อยู่ดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพ รวมถึงต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น หากประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายได้ยอมรับ และให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาแล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย

2. ประชาชนในท้องถิ่นเป็นที่รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของท้องถิ่นตนเองเป็นอย่างดี การที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาท้องถิ่น จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะได้สร้างความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากยิ่งขึ้น

3. ถ้าประชาชนไม่ยอมรับ ไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับ หรือชี้แนะให้กับเขา นอกจากจะเป็นปัญหาไม่ตรงจุดแล้ว ยังอาจสร้างความล้มเหลวในการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบทได้ง่าย

4. การพัฒนาท้องถิ่นมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ จะช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับท้องถิ่นจริง ๆ อาทิ ความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักอดทน อดกลั้น ต่อความคิดเห็นของบุคคลที่ต่างจากตน การใช้เหตุผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพสิทธิหน้าที่ เป็นต้น

ปรีชา ยิ่งงามแก้ว (2550 : 25) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความความคิดได้มากกว่า เพราะสมาชิกได้ระดมความคิด หรืออภิปรายร่วมกัน ทำให้เกิดความคิดดี ๆ ในการปฏิบัติงานเป็นไปได้ดีกว่าการคิดคนเดียว

2. ทำให้มีผลเชิงจิตวิทยา ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ขณะเดียวกันก็เกิดการยอมรับมากขึ้น

3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

4. ผู้ร่วมงานมีโอกาสใช้ความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความมีน้ำใจและจงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้น

อรทัย กักผล (2551 : 34) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อต้องการให้ประชาชนเกิดความผูกพัน รู้สึกรัก และมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง

2. เพื่อให้หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรงตามความต้องการของประชาชน และรับผิดชอบต่อประชาชนมากที่สุด

3. เพื่อให้มีการตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐทุกขั้นตอน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมเป็นการสร้างความยอมรับ การสร้างสัมพันธภาพอันดี สร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ในการระดมความคิด ก่อให้เกิดวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจและพัฒนาความเชี่ยวชาญก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมาตรฐานการดำรงชีพ ความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กร และมุ่งเน้นให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อที่ประชาชนมีการดำเนินชีวิตที่ดี อยู่ดี กินดี มีรายได้สูงยิ่งขึ้น

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางความคิดและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน สำหรับลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำอธิบายถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

พัททมล ผลิพัฒน์ (2547 : 12) กล่าวว่า องค์การสหประชาชาติได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ต้องมีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ซึ่งสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งแสดงให้เห็นความผูกพันระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ด้วย

เสนห์ จุ้ยโต (2548 : 23) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ความร่วมมือ หรือการสนับสนุนขอความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยการกระจายอำนาจเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด และมีคุณค่าและคุณประโยชน์

1.1 ในด้านรูปธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในด้านความสำเร็จในการพัฒนา ด้าน วัตถุประสงค์

1.2 ในด้านนามธรรม หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาจิตใจ โดยทำให้ประชาชน เกิดความรักความสามัคคี รู้จักทำงานร่วมกันเป็นทีม และยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสร้างจิตสำนึกว่าความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ความเจริญ และก่อให้เกิดความผูกพัน รักใคร่ ห่วงแทน

2. สำหรับการมีส่วนร่วมในลักษณะกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมี 5 รูปแบบ คือ

- 2.1 การเลือกตั้ง
- 2.2 การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง
- 2.3 การเสนอความคิดเห็นของประชาชน
- 2.4 การตั้งกลุ่มผลประโยชน์
- 2.5 การแสดงออกของประชาชน

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ศึกษามีความสอดคล้องตรงกันมากที่สุด คือการให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้งและการตั้งกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งมีอยู่หลายกลุ่มในพื้นที่ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มพลังออมทรัพย์

มณฑล จันทน์แจ่มใส (2551 : 35) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ กำลังเงิน หรือทรัพยากรที่มีอยู่บริบทของพื้นที่ที่จะเป็นการมีส่วนร่วม โดยการเสียสละกำลังแรงงานเป็นลำดับแรกรองลงมาก็เป็นกำลังวัสดุ อุปกรณ์ และกำลังเงิน/ทรัพย์ เช่น การช่วยสื่อสารแจ้งข่าวสารแก่สมาชิกในชุมชน

ประชุม สุวดี (2551 : 46) ได้กล่าวถึง ลักษณะเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากลักษณะพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนการบริหารจัดการ การบริหารองค์กร ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกล่าว คือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจ สมัยครใจที่จะเข้าร่วม เล็งให้ประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้มีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจ ให้กับบุคคลในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการ ในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

จากลักษณะของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือหรือการสนับสนุน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ และสมัยครใจที่จะเข้าร่วม เล็งให้ประโยชน์ของการเข้าร่วม และจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ ทั้งนี้ ตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ ดำเนินงานตามแผน การเสาะสละกำลังแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ กำลังเงิน หรือทรัพยากรมีอยู่ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มองที่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยอยู่บนพื้นฐานของความผูกพันระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่

หลักของการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม เป็นการให้โอกาสแก่บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำปรึกษา ร่วมการวางแผน และร่วมปฏิบัติการ มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ยูพิน ระพิพันธุ์ (2544 : 22) ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

1. ความเชื่อพื้นฐานว่าประชาชนหรือผู้รับบริการมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และจะพัฒนาภูมิปัญญาของตนเองหากเขามีโอกาสและเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย
2. การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของการมีอิสรภาพหรือความสมัยครใจที่จะเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วม การบังคับไม่ว่าในรูปแบบของการคุกคาม การระดม การว่าจ้าง ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมของความเสมอภาค ประชาชนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดก็ต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมอื่น ๆ

ถวิลวดี บุรีกุล (2548 : 3) ได้กล่าวถึงหลักการหรือเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมไว้ว่า

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง อิสรที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัยครใจ การถูกบังคับให้ร่วม ไม่ว่าในรูปแบบใด ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

2. ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ

3. ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมายการมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

งานพัฒนาระบบบริหาร (2549 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงหลักสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐการ นั้น (International association for public participation) ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็น เพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วมโดยเป็นส่วนร่วมกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ

จากหลักการที่นักวิชาการกล่าวถึงนั้น สรุปได้ว่า หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำปรึกษา ร่วมการวางแผนและร่วมปฏิบัติการและเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้รับบริการมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองหากมีโอกาสและเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเสมอภาค ซึ่งการเข้าร่วมนั้นจะต้องเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ การเข้าร่วมไม่ว่าจะเป็นทางใดถ้าถูกบังคับนั้นจะถือว่าไม่มีส่วนร่วม โดยเชื่อว่าประชาชนทุกคนมีศักยภาพที่จะ

เรียนรู้ มีอิสรภาพหรือความสมัครใจมีความเสมอภาคกับบุคคลอื่น ๆ ที่เข้าร่วม และมีการให้ความร่วมมือตลอดเส้นทางทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาท้องถิ่นและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีส่วนข้อที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ความหมายของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

การวางแผน มีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น เพราะแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ยังเป็นตัวกำหนดงบประมาณที่จะใช้จ่ายในปีงบประมาณในแต่ละท้องถิ่นด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนา และกำหนดเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น โดยให้มีการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการกระบวนการ ในการเข้าถึงประชาชนเพื่อทราบถึงความต้องการของประชาชน เพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวางแผน ดังนี้

สมบัติ ชำรงฉัตร (2544 : 55) ได้ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การวางแผนในอนาคตไว้สำหรับความเจริญก้าวหน้าของประเทศและความอยู่รอดขององค์กร นักบริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ หรือไม่ว่าจะเป็นผู้นำประเทศ องค์กรจะต้องเห็นคุณค่าและความสำคัญ ซึ่งเป็นการที่จะนำพาประเทศและองค์กรประสบความสำเร็จ

สุรัสวดี ราชสกุลชัย (2546 : 110) กล่าวถึงการวางแผนว่า หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ อันประกอบด้วยลักษณะที่เกี่ยวกับการกิจขององค์กร และวัตถุประสงค์ขององค์กร การเลือกยุทธวิธีให้บรรลุวัตถุประสงค์ และการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารให้เหมาะสม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 17) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า หมายถึง การพิจารณาแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา เปรียบเสมือนสะพาน เชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้น การวางแผนจึง

เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตาม วัตถุประสงค์ ความรู้การคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การวางแผนพัฒนา หมายถึง การวางแผน ในอนาคต หรือการพิจารณาแนวทางการปฏิบัติงาน โดยใช้ดุลยพินิจ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางการ ปฏิบัติที่ดีที่สุด สำหรับอนาคตเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ปรารถนาทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาว และมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐาน การตัดสินใจและการ คาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ และแผนพัฒนายังเป็นตัวสำคัญในการกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการกำหนดแผนงาน และต้องเห็นคุณค่าและความสำคัญ เพื่อที่องค์กรจะประสบความสำเร็จ

ความสำคัญของการวางแผน

การวางแผนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะไม่ว่างานใด ๆ ถ้าจะให้ประสบความสำเร็จด้วยดีก็ ควรมีการวางแผนเพื่อลดความซับซ้อน เกิดความชัดเจนและแนวทางในการดำเนินงาน ในทุก ๆ ด้าน หลักสำคัญของการวางแผนจึงมุ่งไปที่ความสำเร็จของการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพ ของการดำเนินงาน และถือได้ว่าเป็นอันดับแรกของการบริหารและจัดการของหน่วยงาน คือ การวางแผนและได้มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2543 : 95) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนว่า การวางแผนมีความสำคัญต่องานทุกชนิดและทุกลักษณะงาน การวางแผนที่ดีและถูกต้องตามหลัก และกระบวนการ นอกจากจะมีประโยชน์และช่วยจัดอิทธิพลสำคัญที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินงานขององค์กรแล้ว การวางแผนยังมีความสำคัญต่อการดำเนินงานในสาระสำคัญ ดังนี้

1. โดยที่ทรัพยากรซึ่งใช้ในการดำเนินงานมักมีจำนวนจำกัด ดังนั้นการวางแผน จะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด
2. โดยที่การวางแผนเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการในอนาคต ฉะนั้น การได้ซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้อง นอกจากจะทำให้งานบรรลุถึงเป้าหมายแล้ว ยังจะช่วยให้ ผู้ปฏิบัติตามแผนหรือผู้บริหารองค์กรสามารถคาดเหตุการณ์ ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นแล้ว อาจปรับเปลี่ยนให้เกิดการดำเนินงานตามแผนต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์
3. โดยที่องค์กรหนึ่ง ๆ ย่อมจะประกอบด้วยองค์การย่อยจำนวนมากบ้างน้อยบ้าง และองค์กรย่อยเหล่านั้น ย่อมจะมีภาระหน้าที่และแผนในการดำเนินงานเป็นของตนเอง ฉะนั้น การวางแผนรวมย่อจะช่วยให้เกิดการประสานงานระหว่างองค์การย่อยเหล่านั้น ให้ดำเนินงาน

ตามภาระของตนเอง แต่เพื่อจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เดียวกัน ซึ่งจะเป็นการลดความซ้ำซ้อน ความสับสนและความขัดแย้งในการดำเนินงานขององค์กร แต่จะเป็นการเกื้อหนุนการดำเนินงาน ซึ่งกันและกัน และช่วยควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

4. การวางแผนจะช่วยพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าและสามารถคงอยู่ได้ในสังคม โดยสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพตามภาระผูกพันที่องค์กรมีต่อสังคม อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผน ดังนี้

1. การวางแผนเป็นส่วนสำคัญของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารต้องใช้การวางแผนในการจัดองค์กร การประสานงานและการควบคุมผู้บังคับบัญชา

2. การวางแผนเป็นแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญ ผู้ปฏิบัติตามแผนสามารถศึกษา ปฏิบัติ เรียนรู้วิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการทำงานจากแผนก่อนที่จะลงมือ ดังนั้น จะทำให้กระบวนการทำงานของเขาเป็นได้มาก

3. แผนและการวางแผนเป็นตัวกำหนดทิศทางและความรู้สึกในเรื่องของความมุ่งหมาย สำหรับองค์กรให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้เรียนรู้ และยังเป็นกรอบในการตัดสินใจให้ทุกคนเป็นอย่างดี

4. แผนสามารถช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นอนาคตและเห็น โอกาสที่จะแสวงหาประโยชน์ ในการกระทำต่าง ๆ ให้สำเร็จตามจุดหมายได้

5. การตัดสินใจที่มีเหตุผลในการวางแผนช่วยในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นประโยชน์เป็นไปตามความต้องการหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น

6. การวางแผนเป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้า เมื่อมีการกำหนดวัตถุประสงค์และ เป้าหมายตามความต้องการและกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องได้รับการพิจารณา ดังนั้น การวางแผนจึง เป็นเครื่องประกันการบรรลุวัตถุประสงค์ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

7. การวางแผนเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้มาก การวางแผนจะมี บทบาทในการกระทำสิ่งต่าง ๆ สอดคล้องกัน เชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน

8. การวางแผนเป็นตัวการพัฒนาตามหลักการวางแผน โดยจะต้องมีการกำหนด วัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดผลสูงสุด

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 3 - 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผน ไว้ ดังนี้

1. เป็นการลดปัญหาความไม่แน่นอนและความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัด โอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกลมอง เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ปัญหาความ

ต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารสู่เป้าหมายของความผันผวนของสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น

2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้ เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยืดหยุ่นและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดร์ จึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (System approach) เข้ามาในองค์การยุคปัจจุบัน

3. ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้ เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์กร ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจน และยังเป็น การอำนวยความสะดวกประโยชน์ในการจัดระเบียบขององค์กร ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน

5. ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงาน เนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการและงานวิจัยต่าง ๆ มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

สรุปได้ว่า การวางแผนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้ภาพรวมขององค์กรชัดเจนและเกิดการจัดระเบียบองค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของงานมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงาน และการวางแผนมีส่วนช่วยให้มนุษย์เปลี่ยนแปลง การกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องประกันการบรรลุวัตถุประสงค์ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี แผนจึงมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นการวางแผนยังมีส่วนสำคัญในการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย

ขั้นตอนของการวางแผน

ขั้นตอนของการวางแผน เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดขั้นตอนการวางแผนจะทำให้ทราบว่าในอนาคตทำอะไรบ้าง ทำเมื่อไร ทำที่ไหน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์กว้างไว้ และลดความซ้ำซ้อนที่จะเกิดขึ้น ซึ่งได้ผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการวางแผนไว้ ดังนี้

กรมการปกครอง (2543 : 1) กล่าวว่า การวางแผนเป็นเทคนิคของการมองล่วงหน้าอย่างเป็นระเบียบเป็นการพยากรณ์การปฏิบัติงานในอนาคตว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ทำเมื่อไร ทำที่ไหน

เพื่อให้งานสำเร็จตามความประสงค์ เพื่อบรรเทาความเครียดในการใช้สมองให้น้อยลงในการปฏิบัติงานแผนงานที่ดีย่อมเน้นถึงการป้องกันมิให้มีการล่าช้า มากกว่าการแก้ไขในภายหลังเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงความยุ่งยากหรืออุปสรรคที่จะพึงมี พร้อมทั้งกำหนดวิธีการแก้ไขไว้พร้อมในการวางแผนจะต้องวางแผนแนวทางและวิธีปฏิบัติไว้ให้พร้อมตลอดการกำหนดว่าขั้นตอนใดบางที่จะบังเกิดผลตามต้องการและงานขั้นต่าง ๆ นี้จะใครควรปฏิบัติก่อนหลัง ส่วนมากการวางแผนงานที่ได้ผลดีนั้น เป็นแผนงานที่จะต้องสามารถดัดแปลงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เป็นนิจ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 8) กล่าวว่า การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามควรมีลำดับขั้นตอนทั้งนี้เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ การวางแผนก็เช่นกัน จำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการลำดับขั้นในการวางแผนประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นงานอันดับแรกทีนักวางแผนจะดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้รู้ทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า เพราะการวางแผนเป็นเรื่องของอนาคตซึ่งได้กล่าวมาแล้วเป็นพื้นฐานที่จะเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ในองค์การสิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักในการวางแผน คือ แผนที่วางจะต้องมีความชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในองค์การเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานและมีการประสานงานกัน

2. พัฒนาข้อตกลงที่เป็นข้อกำหนดในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องกำหนดข้อตกลงต่าง ๆ ที่จะป็นขอบเขตในการวางแผน เพื่อสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตได้ถูกต้องใกล้เคียงการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นจะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนขอบเขต ข้อตกลงต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากข้อมูลและปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความรู้สึกของประชาชน นอกจากปัจจัยภายนอกแล้วการวางแผนจะต้องตระหนักถึงข้อมูลและปัจจัยภายในองค์การด้วย จึงจะทำให้ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น มาจากข้อมูลรอบด้านอันเป็นผลทำให้ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

3. พิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน ข้อจำกัดต่าง ๆ มักเกิดขึ้นเสมอในการทำงานใด ๆ นั้น ถ้าผู้วางแผนได้มีการพิจารณา และคำนึงสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะสามารถขจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ให้เหลือน้อยลง สิ่งทีควรนำมาพิจารณาคาดการณ์ในการวางแผน ได้แก่ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพทางการเงิน ตลอดจนบุคคลากรต่าง ๆ ในองค์การ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีน้ำหนักสำคัญในการกำหนดแผนงานที่จะดำเนินการต่อไป

4. พัฒนาทางเลือก ในการวางแผนผู้วางแผนควรแสวงหาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้น แผนบางครั้งการดำเนินการตามแผนหนึ่ง ๆ ไม่ได้มีแนวทางปฏิบัติ

แนวทางเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้น แต่อาจมีแนวปฏิบัติหลาย ๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้เช่นกัน ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องคิดถึงแนวทางต่าง ๆ หลายแนวมา กำหนดกิจกรรมในการวางแผน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาความคิดของผู้วางแผนให้มีความหลากหลายตามข้อมูลต่าง ๆ

5. ประเมินทางเลือกการประเมินทางเลือกนี้ต้องการหลังจากได้มีการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ แล้วผู้วางแผนจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ของทางเลือกแต่ละแนวประกอบว่าจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนที่ทางเลือกเหล่านี้จะทำให้องค์การดำเนินไปได้ แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางที่เป็นได้สูงสุด (The Most Feasible Alternatives) สิ่งที่เป็นข้อคิดสำหรับผู้วางแผนควรตัดสินใจเลือกสองทางหรือมากกว่าและนำทางเลือกที่เลือกแล้วหลอมรวมกันเพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุด (The Most Feasible Plans) ในการปฏิบัติ

6. เปลี่ยนแปลงแผนปฏิบัติการปฏิบัติ ผู้วางแผนปฏิบัติการปฏิบัติซึ่งจะออกมาในรูปแบบการกำหนดนโยบาย (Policies) ตารางการทำงาน (Schedules) และงบประมาณ (Budgets) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่กล่าวนี้จะเป็นเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

กระทรวงมหาดไทย (2548 : 6 - 7) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคำดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2548 หมวด 3 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ความเห็นชอบก่อน แล้วผู้บริหารท้องถิ่น จึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้

สรุป การวางแผนเป็นเทคนิคของการมองล่วงหน้าอย่างเป็นระเบียบ เป็นการพยากรณ์การปฏิบัติงานในอนาคต เพื่อให้งานสำเร็จตามความประสงค์ ตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการวางแผนเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการวางแผนพิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน พัฒนาทางเลือกต่าง ๆ บางครั้งการดำเนินการตามแผนหนึ่ง ๆ ไม่ได้มีแนวทางปฏิบัติแนวทางเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้น แต่อาจมีแนวปฏิบัติหลาย ๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้ ฉะนั้นผู้วางแผนควรตัดสินใจเลือกสองทางหรือมากกว่าและนำทางเลือกที่เลือกแล้วหลอมรวมกันเพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุดสู่การปฏิบัติ

องค์ประกอบของการวางแผน

องค์ประกอบของการวางแผน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้การบริหารเป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพราะหากบุคคล หน่วยงานไม่เข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบและกระบวนการในการวางแผนแล้ว การบริหารงานนั้น ก็อาจดำเนินไปอย่างไร้ทิศทาง ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อาจทำให้สูญเสียทรัพยากรการบริหารอย่างไรประโยชน์ ซึ่งได้มีผู้ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการวางแผน ไว้ดังนี้

ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ (2540 : 45) กล่าวถึง หลักการวางแผนพัฒนามีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ 3 ประการ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เครื่องมือหรือการกระทำ และ 3) คน โดยคนจะเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายและเครื่องมือหรือวิธีการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างบรรลุเป้าหมาย การตัดสินใจของคนจึงต้องกระทำอย่างมีเหตุผล โดยก่อนตัดสินใจจะต้องมีการพิจารณาถึงทางเลือกต่าง ๆ เท่าที่มีมาก่อน แล้วจึงเลือกหนทางที่เป็นไปได้และดีที่สุดภายใต้สถานการณ์ที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการซึ่งในการดำเนินการจะต้องมีการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของแนวทางที่จะเลือกก่อน ด้วยเหตุนี้ความสำคัญของหลักการวางแผน มีดังนี้

1. การวางแผนเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถด้านเทคนิควิชาการเพื่อค้นหาปัญหาเครื่องมือ และการคาดการณ์ถึงผลที่เกิดขึ้น ที่เกิดจากการใช้เครื่องมือ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการการวางแผนจึงเป็นรากฐานของวิชาการให้กับผู้นำที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการบริหารงาน

2. การวางแผนมีลักษณะสมบูรณ์ในตัวเอง กล่าวคือ ผู้ที่วางแผนจะพิจารณาหนทางเลือกต่าง ๆ เท่าที่มีและพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นตามแต่ละหนทางที่เลือก ซึ่งวิธีการในการเลือกจะต้องมี

ความสัมพันธ์กันระหว่าง จุดมุ่งหมาย ทางที่เลือก และผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกปฏิบัติ

3. การวางแผนมีลักษณะเป็นเครื่องมือ เพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากร เพื่อช่วยในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ถูกนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้กรอบที่กล่าวข้างต้น

ปรกรณ์ ปริยากร (2542 : 26 - 28) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการวางแผนที่มีอยู่ 7 ประการ ดังนี้

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (Process) กระบวนการในที่นี้ หมายถึง กิจกรรมที่ต่อเนื่องกันซึ่งเกิดขึ้นในหน่วยเดียวกัน กิจกรรมนี้ต้องการทั้งทรัพยากร และพลังงานเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้
2. การเตรียมการ (Preparing) การวางแผนเป็นกระบวนการของการเตรียมชุดหนึ่งของการตัดสินใจ เพื่อให้ได้การรับอนุมัติและดำเนินการ โดยองค์กรอื่น ๆ แม้ว่าหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่วางแผนมีอำนาจอนุมัติและดำเนินการตามแผนก็ตาม กระบวนการดังกล่าวนี้ยังมีอยู่ต่างหากโดยเฉพาะ
3. ข้อมูลข่าวสาร (Information) ข้อมูลข่าวสารเปรียบได้กับเส้นเลือดใหญ่ของการเตรียมการในการวางแผน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งที่วางแผนต้องสืบค้น รวบรวม คัดแยก วิเคราะห์ กลั่นกรอง และสรุปจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร
4. การตัดสินใจเพื่อการกระทำ (Decisions for Action) การวางแผนมุ่งสู่การกระทำเป็นสิ่งสำคัญไม่ได้มุ่งสู่วัตถุประสงค์อย่างอื่น แต่การวางแผนก็มีผลงานระดับรอง (Secondary Results) อีกหลาย ๆ อย่าง เช่น การพัฒนาการบริหาร การพัฒนาการตัดสินใจ และการฝึกอบรมให้คนทำงานร่วมกัน เป็นต้น
5. ในอนาคต (In The Future) ลักษณะสำคัญของการวางแผน ได้แก่ การมุ่งสู่อนาคต การมีพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต ความไม่แน่นอนและเงื่อนไขต่าง ๆ
6. การมุ่งสู่การกระทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ (Directed at Achieving Goals) กระบวนการวางแผนจะไม่สามารถดำเนินการไปได้ถ้าขาดวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทาง จุดหมายปลายทางของการกระทำเป็นกระบวนการดังกล่าวมา
7. ใช้วิธีการที่ให้ผลงานสูง (By Optimal Means) จุดสำคัญอันหนึ่งในกระบวนการวางแผนก็คือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับเป้าหมาย (Means and Analysis) เพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุด

กรรมการปกครอง (2543 : 2 - 3) กล่าวถึง องค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญ

7 ประการ คือ

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (Planning Process) หมายความว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่ต้องการกระทำติดต่อกันเป็นระยะ ๆ โดยมีให้ขาดหรือหยุดนิ่ง ทั้งนี้ เพราะแผนจะต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้มีคำว่ากระบวนการ (Process) ยังมีความหมายที่ลึกซึ้งถึงการผสมผสานกันอย่างได้สัดส่วนขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ของระบบ ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งพลังงานที่ช่วยให้ทรัพยากรนำเข้ดังกล่าวจัดรูปความสัมพันธ์และเกิดปฏิกิริยาที่ทำให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

2. การเตรียมการ (Preparing) หมายถึง การเตรียมข้อมูลบุคลากร ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับการวางแผน และปฏิบัติตามแผนและยิ่งกว่านั้นยังหมายถึง การเตรียมอำนาจ (Authority) ให้กับบุคคลและองค์การทำหน้าที่ในการวางแผน เพื่อผลักดันให้แผนเป็นความจริง และหน่วยปฏิบัติรับเอาไปปฏิบัติได้

3. ชุด (Set) คำว่า Set ในที่นี้ หมายถึง ชุดข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้ เพราะการวางแผนไม่อาจตัดสินใจด้วยข้อมูลชิ้นใดชิ้นหนึ่งได้ แต่จะต้องอาศัยข้อมูลเป็นชุดเพื่อการศึกษาให้ครบถ้วนที่เป็นผลได้และส่วนที่เสียไปเมื่อทำโครงการหรือแผนงานนั้น

4. การตัดสินใจเพื่อการกระทำ หมายความว่า การวางแผนจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติด้วย

5. ในอนาคต หมายความว่า การวางแผนเป็นการคาดการณ์และเครื่องมือในการคาดหวังอนาคตที่แม่นยำจริง ๆ

6. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หมายความว่า การวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน

7. โดยวิธีที่ดีที่สุด หมายความว่า การวางแผนจะต้องมุ่งหาทางเลือกที่จะกระทำทำให้แผนนั้นบรรลุเป้าหมายได้ด้วยวิธีที่งานใช้ทรัพยากรน้อยและเวลาที่สั้นที่สุด

จากองค์ประกอบข้างต้นกล่าวได้ว่า การวางแผนเป็นขั้นตอนแรกของการบริหารงานเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายด้วยวิธีที่ดีที่สุด และเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กร กำหนดภารกิจและกิจกรรม โดยการนำปัญหาความต้องการ นโยบาย ระเบียบ คำสั่ง ศักยภาพขององค์การและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกมาวิเคราะห์โดยหลักการแล้วการวางแผน จึงต้องมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย มีการตัดสินใจที่มีเหตุผลมีการกระทำตามแผนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาสองความต้องการและเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพขององค์กรได้

ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

การจำแนกประเภทของการวางแผน ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานที่นำมาใช้ในการจำแนกและจัดแบ่งประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและสอดคล้องกับการต้องการในการใช้งาน ซึ่งปัจจุบันการวางแผนตามระยะเวลาไม่ว่าจะเป็นการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวอาจไม่ได้กำหนดเวลาไว้ที่กล่าวไว้ในตอนต้น เพราะสภาพองค์กรในยุคปัจจุบันต้องการมีการเปลี่ยนแปลงของประเทศระหว่างประเทศ การวางแผนสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐานได้ ดังนี้

กรมการปกครอง (2543 : 14) ได้แบ่งประเภทของแผนตามมิติของเวลาเพื่อการบริหารการพัฒนา แบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

1. แผนระยะยาว (Long-term Plan) เป็นแผนการดำเนินงานที่ใช้ระยะยาวประมาณ 10 ปีขึ้นไป มีลักษณะเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างกว้าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่เป็นภาพรวมในระยะยาว เช่น อัตราการเจริญเติบโตของประชากรในประเทศ เป็นต้น

2. แผนระยะปานกลาง (Medium-term Plan) เป็นแผนที่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการประมาณ 3 - 5 ปี ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาในภาพรวม เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. แผนระยะสั้น (Short-term Plan) ส่วนใหญ่แผนนี้จะใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 1 ปี หรือน้อยกว่า แผนนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน เป้าหมายงบประมาณ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนกว่าแผนระยะยาว และแผนระยะปานกลาง

อนันต์ เกตุวงษ์ (2543 : 29) กล่าวว่า การจำแนกประเภทของการวางแผน ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานที่นำมาใช้ในการจำแนกและจัดแบ่งประเภท เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ และสอดคล้องกับความต้องการใช้ในการวางแผนสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐานได้ ดังนี้

1. จำแนกตามลำดับการจัดการ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับสูง (Top Management) เป็นการวางแผนในลักษณะการพิจารณาภาพรวมทั้งหมด (Overall Planning) ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ และขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการกำหนดทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดการณ์ว่าจะมีในอนาคต

1.2 การวางแผนบริหาร เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลาง

(Administrative Planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลาง (Middle level management) เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางไว้สำหรับแผนปฏิบัติการ (Operative Plans)

1.3 การวางแผนปฏิบัติการ เป็นแผนที่ผู้บริหารระดับต้น (Lower Level Managers) นำแผนบริหาร (Administrative Plans) ไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

2. จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ

2.1 การวางแผนดำเนินงาน เป็นการวางแผนที่มีลักษณะเป็นแผนถาวรบังคับถึงแนวความคิด หลักการหรือแนวปฏิบัติ ในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยในองค์กรหรือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ แผนชนิดนี้จะไม่รวมไปถึง นโยบายวิธีปฏิบัติงาน กฎวิธี และมาตรฐาน การวางแผนใช้ประจำมีประโยชน์ต่อผู้บริหารเป็นอย่างยิ่งที่สามารถตรวจสอบการทำงานของพนักงานและสามารถประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างไรก็ตามการวางแผนชนิดนี้อาจมีจุดอ่อนบ้าง คือ เมื่อสภาพการณ์บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป แผนประเภทนี้จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในลักษณะแผนใช้เฉพาะครั้ง

2.2 การวางแผนใช้เฉพาะครั้ง เป็นการวางแผนเพื่อปรับปรุงและเสริมการวางแผนดำเนินงานประจำทั้งนี้เนื่องจากแผนดำเนินประจำไม่อาจตอบสนองความเหมาะสม ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แผนใช้เฉพาะครั้งจึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เฉพาะ สถานการณ์ แผนประเภทนี้ใช้ครั้งเดียวแล้วจะไม่นำมาใช้อีก บางครั้งจึงมีการเรียกแผนชนิดนี้ว่าแผนใช้ครั้งเดียว แผนประเภทนี้ ได้แก่ แผนงาน โครงการ งบประมาณ และตารางการทำงาน แผนใช้เฉพาะครั้งมีประโยชน์ต่อองค์กรทำให้ลดความเสี่ยง และการใช้เพื่อความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น

3. จำแนกแผนตามระยะเวลา

3.1 การวางแผนระยะยาว เป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แต่จากการศึกษาของ The American Management Association พบว่า แผนระยะยาวนี้ ควรมีระยะเวลา 5 ปี เหมาะสมสุดที่จะสามารถคาดอนาคตได้อย่างมีเหตุผล

3.2 การวางแผนระยะปานกลาง เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 ถึง 5 ปี

3.3 การวางแผนระยะสั้น ระยะเวลาที่กำหนดไว้ 1 ถึง 3 ปี การวางแผนระยะสั้น เป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้น ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผนระยะยาว ประสบความสำเร็จแผนระยะสั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกับแผนระยะยาว องค์กรจึงจะดำเนินการไปถึงจุดหมายปลายทางอย่างราบรื่น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการวางแผนตามระยะเวลาไม่ว่าจะเป็นการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวอาจไม่ได้กำหนดเวลาที่กล่าวในตอนต้น เพราะสภาพองค์กรในยุคปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงของประเทศและระหว่างประเทศ

4. จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน การวางแผนกายภาพ เป็นการวางแผนด้านทำเลที่ตั้งการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดหาเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาช่วงเวลาต่าง ๆ

5. การจำแนกตามขอบข่ายลักษณะของแผน แบ่งออกได้ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์

5.2 วิธีปฏิบัติ

5.3 มาตรฐาน

5.4 วิธีการ

5.5 งบประมาณ

5.6 แผนงาน

5.7 นโยบาย

การวางแผนจำแนกตามระดับการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผนยุทธศาสตร์ การวางแผนบริหาร

การวางแผนปฏิบัติการจำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ ประกอบด้วย การวางแผนดำเนินงาน

การวางแผนเฉพาะครั้งจำแนกตามเวลา ประกอบด้วย การวางแผนระยะยาว การวางแผนระยะปานกลาง และการวางแผนระยะสั้น

ปัจจุบันการวางแผนระยะสั้น และระยะยาว อาจไม่ได้กำหนดเวลาที่กล่าวในตอนต้น เป็นเพราะสภาพขององค์กรปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทัน จำแนกตามคุณลักษณะการใช้งาน การวางแผนกายภาพและการจำแนกตามขอบข่ายลักษณะแผน

กระทรวงมหาดไทย (2548 : 47 - 48) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ

2. แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองอันมีลักษณะเป็นการกำหนดความละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี มีความต่อเนื่องและเป็นผลก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี ซึ่งจัดทำแผนพัฒนาสามปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

3. แผนดำเนินงาน หมายถึง แผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

สรุป แผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒน เศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลเมือง ที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอำเภอ อันมีลักษณะเป็นการกำหนดความละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ครอบคลุมระยะเวลาสามปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปี และดำเนินการตาม โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

หลังจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคลแล้วรัฐบาลกลางได้มอบภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติจัดทำใน 6 ภารกิจ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นที่มีความจำเป็นจะต้องทำในขณะเดียวกันในปี 2548 ได้มีพระราชบัญญัติขั้นตอนของการจัดทำแผนขึ้นให้ท้องถิ่นไปดำเนินการเป็นแผน 3 ปี แต่ในปี 2559 จึงมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้ท้องถิ่นจัดทำแผน 4 ปี แม้จะเป็นแผน 3 ปีหรือแผน 4 ปี ท้องถิ่นทุกแห่งมีความจำเป็นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

ปรีชาดี วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 143) ได้สรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมจะพบว่าโดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วม มีดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงานและร่วมกันค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เพื่อการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจาก ภายนอก

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

โคเฮน แอนด์ อ็อฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1997 : 7 - 26 ; อ้างถึงใน สุทัศน์ ทาวงศ์มา. 2544 : 7 - 9) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกทางความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือกำหนดระบบของโครงการ เพื่อเป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งขั้นตอนนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่น กลุ่มสตรี หรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยการเป็นสมาชิกร่วม ดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

ส่วนใหญ่ในพื้นที่มักพบกระบวนการนี้ในรูปแบบของการตัดสินใจผ่านกลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้ประสานงาน เช่น อ.ส.ม.

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการ และแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้ 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสละแรงกาย การสละเงิน และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ความร่วมมือ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน (Administration) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรม ผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการ

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ แต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

ในพื้นที่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่มีตัวชี้วัดอยู่จำนวนมาก และเห็นประจักษ์ได้ทั้งการบริจาคทรัพย์สินช่วยเหลือ การสละกำลังกาย การเข้าร่วมฝึกอบรม และการเข้าร่วมรับฟังคำแนะนำจากหน่วยงานต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of efficacy)

ส่วนใหญ่เป็นผลประโยชน์ที่ได้จากผลผลิตเพิ่มขึ้น มีการประกันราคาผลผลิต และในด้านสังคมจะเป็นพลังอำนาจทางการเมือง

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีหรือข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางการแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้น

นำไปใช้อย่างไร บางกรณีเจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้ จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังงานความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำไปประยุกต์ต่อไป

โกวิทช์ พวงงาม (2545 : 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัย ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดค้นทุนการดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจประสบความยากลำบาก

อคิน รพีพัฒน์ (2547 : 49) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น

4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

สรุปได้ว่า ลักษณะรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนที่เข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรม เริ่มจากการสำรวจขั้นต้นหรือการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การวางแผนดำเนินกิจกรรม การร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา การหาวิธีทางแก้ปัญหา การปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดการมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ไว้และการร่วมติดตามประเมินผลและพิจารณาทบทวนกิจกรรม เพื่อหาแนวทางแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

เพิ่มมากขึ้นและประชาชนมีส่วนร่วมได้ส่วนเล็มากน้อยเพียงใด และประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมมากที่สุด

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การที่ประชาชนในพื้นที่มีการรวมกลุ่มในรูปแบบของประชาคมหรือประชุม ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมคิดร่วมค้นหาคำตอบร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อม ๆ กันในทุกระดับต้องระดมทุกองค์กรในสังคม โดยเฉพาะชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ใน 4 ด้านดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 149 - 150) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมหรือประเภทของการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กระบวนการการตัดสินใจนั้น เป็นประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นจึงเป็นการเลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การช่วยหรือการบริหารงานและประสานงานรวมทั้ง การให้ความช่วยเหลือด้านการแรงงานหรือการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์และโทษต่อบุคคลและสังคม

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพล สามารถแปรพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547 : 273) ได้เสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนในการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชุมชน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชุมชนยังไม่สามารถเข้าปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหา

ด้วยตนเองได้แล้ว กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะชุมชนจะขาดความเข้าใจ มองไม่เห็นความสำคัญของโครงการนั้น สิ่งที่น่าอนที่ที่สุดก็คือ ชุมชนเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของประชาชนในการช่วยกันวางแผน เพราะถ้าเราไม่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนนี้ โอกาสที่ชาวชนบทจะได้รับการศึกษาและพัฒนางานเองในการวางแผนดำเนินงานก็จะหมดไป

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าชาวชนบทในชุมชนจะยากจนหรือขาดแคลนทรัพยากร แต่ชุมชนก็มีทรัพยากรที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานได้ อย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเอง เป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้ในหลาย ๆ แห่งของชุมชน การร่วมลงทุน และปฏิบัติงานจะทำให้เขาเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ จะทำให้ชุมชนเกิดความรักและความหวงแหน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญยิ่ง เพราะถ้าหากขาดการติดตามและการประเมินผลการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะชุมชนจะได้รับทราบผลการปฏิบัติว่างานที่ทำไปจะได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 16 - 17 ; อ้างถึงใน ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา. 2549 ; ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึงรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือ

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา สาเหตุปัญหา และการลดปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงลดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาและลดปัญหาของชุมชน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผน นโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมกันลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550 : 61) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมประมวลได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนของการวางแผนพัฒนา จะเริ่มต้นตั้งแต่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

ในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการศึกษาชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน จัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ ตลอดจนการกำหนดพิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะนำไปสนับสนุนการจัดและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ

2. ส่วนของการจัดและดำเนินการตามแผนงาน โครงการ เป็นส่วนที่ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในโครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

3. ส่วนของการประเมินผลโครงการ เป็นส่วนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้าหรือผลสรุปรวมทั้งโครงการ

อรรถัย กักผล (2552 : 17 - 19) ได้กล่าวว่า การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว เช่น ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

1. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่

2. ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง

3. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไรจะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใด และใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

4. ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

5. ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

6. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้ว ย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบาย ความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

จินตวีร์ เกษมสุข (2554 : 3) รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสามารถสรุปได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1. มีส่วนร่วมในการคิดศึกษาและค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายหรือแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม เพื่อลดและแก้ไขปัญหา
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
4. มีส่วนร่วมในการควบคุมติดตามและประเมินผลการทำงาน

จากแนวคิดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พอสรุปได้ว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มต้นจากขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและตัดสินใจ กำหนดวิธีการแก้ไขร่วมกัน และใช้ทรัพยากรในการบริหารให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน การดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง รวมทั้งการติดตามประเมินผลของกิจกรรม โครงการ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์แก้ไขปัญหามิใช่

กระบวนการการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้การบูรณาการแนวคิดของธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543 : 149) และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547 : 273) ใน 4 ด้านได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งแต่ละด้านจะได้นำเอาแนวคิดที่ลักษณะคล้ายคลึงกันหรือสอดคล้องกันมาสนับสนุนแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการ ได้มีนักวิชาการ ได้กล่าวเรื่องนี้ไว้ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญษ์ (2543 : 149) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กระบวนการตัดสินใจนั้นเป็นประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นจึงเป็นการเลือกนโยบายที่ประชาชนเกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้อง ดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจ ในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ปรีชาดี วลัยเสถียร (2543 : 143) ได้สรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมจากที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพ ของชุมชน การดำเนินชีวิตทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหา ปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการวัดอันดับความสำคัญของปัญหา

โกวิทย์ พวงงาม (2545 : 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควร มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถ ทราบถึงปัญหาท้องถิ่นยอมใช้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547 : 273) ได้เสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนในการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชุมชน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองได้แล้วกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะชุมชนจะขาดความเข้าใจ มองไม่เห็นความสำคัญของ โครงการนั้น ซึ่งที่แน่นอนที่สุดก็คือ ชุมชนเป็นผู้อยู่กับปัญหา และรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ สรุปได้ว่า เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นจากชุมชน เพื่อสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการเสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยที่ประชาชนในชุมชนร่วมเสนอและแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ โดยมีการกำหนดปัญหาที่กำหนดเป็นแผนงาน โครงการหรืองาน รวมทั้งวิธีการประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการ การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมความต้องการของชุมชน การจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ และการลงมติเสนอกิจกรรมและโครงการ

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในด้านนี้ได้มีนักวิชาการให้แนวความคิดไว้แตกต่างกันบ้าง และเหมือนกันบ้าง แต่โดยใจความแล้วก็จะมีลักษณะเหมือน ๆ กัน ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 149) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานว่าด้านนี้จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การช่วยหรือการบริหารงานและประสานงานรวมทั้ง การให้ความช่วยเหลือด้านการแรงงานหรือการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

โกวิท พวงงาม (2545 : 8) กล่าวว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการ พัฒนาอีกประการหนึ่ง คือ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูล ต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547 : 273) กล่าวว่า ขั้นตอนที่ 2 ของการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาทำหน้าที่เป็นเพียงเพื่อนของประชาชนในการ ช่วยกันวางแผน เพราะถ้าเราไม่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนนี้ โอกาสที่ชาวชนบทจะได้รับการศึกษาและ พัฒนาตนเองในการวางแผนดำเนินงานก็จะหมดไป จากนักวิชาการที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้นเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาและ โครงการ โดยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการตามแผน มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลรวมถึงประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้ปรับเปลี่ยนร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการร่วมเป็นตัวแทนคัดเลือกคณะกรรมการ เพื่อที่การดำเนินงานจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตามวัตถุประสงค์ และยอมรับร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์ร่วมกันต่อทุกฝ่าย

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในด้านนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 150) กล่าวว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ในกลุ่มภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์และโทษต่อบุคคลและสังคม

โคเฮน แอนด์ อันโฮลด์ (Cohen & Uphold. 1997 : 7 - 26 ; อ้างถึงใน สุทัน ทาวงศ์มา. 2544 : 7 - 9) ได้เสนอขั้นตอน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังได้แบ่งได้เป็น 3 ส่วนคือ

1. การมีส่วนร่วมผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือ ทรัพย์สิน

2. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) คือ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากสังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะหรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา น้ำกิน น้ำใช้ จากแหล่งน้ำสาธารณะ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Benefits) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy) ส่วนใหญ่เป็นผลที่ได้จากผลผลิต และในด้านสังคมจะเป็นพลังอำนาจทางการเมือง

อรรถ ก๊กผล (2552 : 17 - 19) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนแล้วยอมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปแบบของเงิน วัตถุสิ่งของแต่อาจเป็นความสุขสบายความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะได้รับผลประโยชน์จากโครงการตามพระราชดำริและตามแผนงานหรือทรัพยากรที่มีอยู่ตามแผนงานที่สนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นไม่ว่าผลประโยชน์จากแผนงาน โครงสร้างพื้นฐานทั้งที่เป็นทางด้านวัตถุและทางสังคม ประโยชน์ที่ได้รับด้านพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต ได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และความรู้สึกรักและหวงแหนในผลประโยชน์ที่ใช้ไปอย่างคุ้มค่า และการมีส่วนร่วมในการดูแลและบำรุงรักษาจากผลประโยชน์ที่ได้รับ และใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับให้ได้มากที่สุด

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในด้านนี้ ก็เช่นเดียวกัน มีนักวิชาการได้เสนอความคิดที่คล้ายคลึงกันไว้ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 150) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่จะต้องก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพล สามารถแปรพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547 : 273) กล่าวว่า ชั้นที่ 4 ของการมีส่วนร่วมคือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญยิ่งเพราะถ้าหากขาดการติดตามและการประเมินผลการมีส่วนร่วมของชุมชน ก็จะทำให้ชุมชนไม่สามารถทราบได้ว่าการดำเนินการตามแผนงานนั้นได้ผลขนาดไหน เพื่อใคร มีอะไรที่ยังขาดตกบกพร่อง หรือจะต้องปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550 : 61) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการเป็นส่วนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการว่าพัฒนาที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามและประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้า หรือผลสรุปร่วมโครงการ

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามงานให้สำเร็จลุล่วงตามแผนงาน การกำหนดหลักเกณฑ์ในการติดตามประเมินผล เช่นการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการการประเมินผลของแผนพัฒนา การควบคุมการตรวจสอบของการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลงานระหว่างการทำงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการสรุปผลและการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานที่ตั้งไว้ตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวม

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561

การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะใช้แผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ซึ่งแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนดโครงการ/กิจกรรมตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาในระยะยาวอย่างต่อเนื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาในระดับต่าง ๆ และที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 (กระทรวงมหาดไทย 2561 : 1 - 4) มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งผู้วิจัยจะได้สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1. ให้แก้ไขคำว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น และแก้ไขคำว่าแผนพัฒนา เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น
2. การจัดทำเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้ผ่านกระบวนการประชาคมท้องถิ่นเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. กำหนดให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา จัดทำหรือทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นแล้วเสร็จภายในเดือนตุลาคมก่อนปีงบประมาณถัดไป และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้จัดทำหรือทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้แล้วเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายนก่อน

ปีงบประมาณถัดไป เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถประสาน และบูรณาการ โครงการพัฒนาที่เกี่วข้องภายในแผนพัฒนาจังหวัด แผนปฏิบัติการราชการประจำปีของจังหวัด เพื่อนำไปจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของจังหวัดต่อไป กรณีที่จะต้องขยายเวลาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องมีเหตุที่จำเป็นอย่างแท้จริง และให้คำนึงถึงระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดด้วย

4. กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม งบประมาณจากเงินสะสมแต่ละปีงบประมาณในช่วงของแผนนั้น รวมทั้งวางแนวทางเพื่อให้มีการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

5. กำหนดว่าแผนการดำเนินงานให้จัดทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ประกาศใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม งบประมาณจากเงินสะสม หรือได้รับแจ้งแผนงานและโครงการจากหน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณนั้น

6. การรายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น และคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น พร้อมทั้งประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบในที่เปิดเผยภายในสิบห้าวันนับแต่วันรายงานผลและเสนอความเห็นดังกล่าว และต้องปิดประกาศไว้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวันโดยอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

กระทรวงมหาดไทยจึงอาศัยอำนาจตามระเบียบว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ข้อ 5 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ชักซ้อมแนวทางการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นระยะเวลาห้าปี (พ.ศ. 2561 - 2565) และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีช่วงระยะเวลาห้าปี (พ.ศ. 2561 - 2565)

2. แนวทางการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565)

2.1 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดและอำเภอตรวจสอบองค์ประกอบของคณะกรรมการ ประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัดและระดับอำเภอตามลำดับให้เป็นปัจจุบัน

2.2 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดส่งยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดในปัจจุบันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด เพื่อใช้เป็น

แนวทางในการประสาน แผนพัฒนาท้องถิ่นไปพลางก่อน เมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดและคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด เพื่อดำเนินการทบทวนหรือเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแล้วเสร็จ ให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดทราบ โดยเค้าโครงยุทธศาสตร์การพัฒนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน เขตจังหวัด ให้ดำเนินการตามรูปแบบที่กำหนด

3. แนวทางการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565)

3.1 ในการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) ให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ถือปฏิบัติตามข้อ 17 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

3.2 ในการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจใช้ข้อมูลจากแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี ฉบับปัจจุบัน มาทบทวนและปรับใช้ในการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) โดยพิจารณาให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัด ยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยในระยะ เริ่มแรกของการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) ให้จัดทำประชาคมในระดับตำบลสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ระดับชุมชนเมืองสำหรับเทศบาลเมือง ระดับชุมชนนครสำหรับ เทศบาลนคร ระดับจังหวัดสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสำหรับเมืองพัทยาให้ใช้รูปแบบของ เทศบาลนคร ทั้งนี้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นใน โอกาสต่อไปการจัดประชุมประชาคมท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ใช้รูปแบบตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ให้ดำเนินการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3.3 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามเค้า โครงแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565)

3.4 ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างที่ต้องนำมาบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นให้จัดทำเฉพาะครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างที่อยู่ในโครงการพัฒนาที่ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประชาชนได้ใช้รับประโยชน์จากครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างนั้น และเป็นไปตาม อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.5 โครงการรายจ่ายตามแผนงานที่เป็นรายจ่ายประจำหมวดเงินเดือนและค่าจ้าง ประจำหมวดค่าจ้างชั่วคราว หมวดค่าสาธารณูปโภค หมวดรายจ่ายอื่น หมวดค่าตอบแทน ใช้สอย และวัสดุ ไม่ต้องนำมาบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ยกเว้น ประเภทรายจ่ายเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่าย หมวดอื่น ๆ เฉพาะการจัดกิจกรรมสาธารณะ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

4. การนำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และงบประมาณจากเงินสะสม ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

5. การกำกับดูแล

5.1 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นและการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม งบประมาณจากเงินสะสม การใช้จ่าย งบประมาณตามแผนความต้องการ ของการลงทุนเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ การตั้งงบประมาณอุดหนุนให้แก่หน่วยงานอื่น โดยถือเป็นสาระสำคัญที่ต้องพิจารณารายละเอียดของโครงการพัฒนาในข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ และงบประมาณรายจ่ายดังกล่าว ต้องสอดคล้องกับโครงการพัฒนาในแผนพัฒนาท้องถิ่นก่อนให้ความเห็นชอบ

5.2 การทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณากำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นสำคัญ

6. การแก้ไข เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ต่อไปจนกว่าจะมีการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) แล้วเสร็จ

ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นกับแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดจึงขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น

(พ.ศ. 2561 - 2565) ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2562 และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่กำหนดต้องอยู่ในระเบียบและกฎหมายที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดไว้ ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จด้านการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง การจัดทำแผนท้องถิ่นจะต้องมีความเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ด้วย

ขั้นตอนการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 - 2565 ตามระเบียบ

กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้อง และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือแผนชุมชนพิจารณาประกอบการทบทวน แผนพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นและเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อผู้บริหารท้องถิ่น

4. กรณีเทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 - 2565

5. กรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น 2561 - 2565

6. หลังจากดำเนินการตามข้อ 1 - 5 แล้วให้ดำเนินการตามข้อ 24 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นแผนระยะยาว เพื่อใช้ในการจัดทำงบประมาณประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2561 - 2565 ตามที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) โดยคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

พิจารณาวางแผนพัฒนาเพื่อเสนอต่อสภาท้องถิ่นและสภาท้องถิ่นเห็นชอบแล้วให้ผู้บริหาร
ประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นพร้อมทั้งปิดประกาศไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือรูปแบบหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดย
ให้ประชาชนมีส่วนร่วม การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้เกิดความใกล้ชิดต่อประชาชน ส่งเสริม
และพัฒนาการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีการกำหนดนโยบาย
การบริหารงานอย่างเป็นอิสระ ภายใต้กรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ ซึ่งมี
นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วม มีส่วนได้เสีย
ในการปกครอง อันจะทำให้เกิดความรับผิดชอบ ทำให้เกิดสำนึกต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัย อันจะนำมา
ซึ่งศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตย จึงมีนักวิชาการให้ความหมาย
ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

รศ.ดร. รัตนเสริมพงศ์ (2546 : 15) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ประชาชน ใน
ท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองตนเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชนเรียกว่า องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์
ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระ ภายใต้กรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

สถาบันพระปกเกล้า (2548 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการปกครองท้องถิ่น
หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครอง
ท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกัน การบริหารงาน
ของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร โดยมีตัวแบบซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน
ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องกำกับดูแลด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

บุญอริ ยีหะ (2555 : 14) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครอง ชุมชน
หนึ่ง ๆ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่อยู่ภายใน
ชุมชนตามขอบเขตอำนาจที่ได้รับจากรัฐบาลกลางหรือส่วนกลาง โดยจัดตั้งเป็นองค์กร ปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคล มีสิทธิ์ตามกฎหมายในการตรวจตรากฎหมาย ในการตรา
กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนมีงบประมาณที่มาจากภาษีและ รายได้ในรูป

ต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากร ในการปฏิบัติงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

โกวิทช์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง (2557 : 13) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีหน้าที่บริหารในแต่ละท้องถิ่นมีผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น เป็นผู้บริหารงานอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงิน และการคลัง กำหนดนโยบายของตนเอง รวมทั้งมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมาย บัญญัติ เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลาง ให้กับคนในท้องถิ่น มีสถานะฐานะเป็นนิติบุคคล มีสิทธิ์ตามกฎหมายในการตรากฎหมาย โดยการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่าองค์กรปกครอง และมีผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารงานบุคคล การจัดเก็บรายได้ การออกข้อบัญญัติข้อบังคับ และมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยให้ประชาชนที่เป็นตัวแทนของคนในท้องถิ่นมาบริหารงานและ ตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ของท้องถิ่นตนเองอย่างเป็นอิสระภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ และการกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการทำให้ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองตนเองโดยตรง และเพื่อตนเองอย่างชัดเจน เนื่องจากประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษา การปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน และได้มีนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ดังนี้

อลงกรณ์ อรรคแสง (2547 : 7) ได้เสนอความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ว่ามีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นองค์กรชุมชนที่มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน
2. มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย
3. มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัย และกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ
4. มีการจัดองค์กรเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารท้องถิ่น และฝ่ายสภาท้องถิ่น
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง โดยการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตาม ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ธีรวุฒิ โศภิตฐกุล (2550 : 21) กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญต่อ การปกครองประเทศหลายประการ กล่าวคือ

1. การปกครองท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลส่วนกลาง เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์กรกระจายไปทั่วพื้นที่ของประเทศ มีความใกล้ชิดกับ ประชาชนในท้องถิ่นจึงสามารถทำหน้าที่แทนรัฐบาลกลางได้ดี
2. การปกครองท้องถิ่นช่วยตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่า รัฐบาลกลาง
3. การปกครองท้องถิ่นช่วยให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ทำให้ประชาชน ได้ฝึกฝนเรียนรู้ สร้างจิตสำนึก รวมทั้งวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในระบอบการปกครอง การ ปกครองท้องถิ่นจึงเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
4. การปกครองท้องถิ่นช่วยเป็นแหล่งฝึก และสร้างผู้นำทางการเมือง การปกครอง ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักการเมืองได้ฝึกทักษะในการบริหาร และการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่น ก่อนจะไปทำหน้าที่ในระดับชาติ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่นักการเมืองท้องถิ่นจำนวนมากพัฒนา ตนเองไปเป็นนักการเมืองระดับชาติ
5. การปกครองท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นชนบท เพื่อ การพึ่งพาตนเอง แทนที่จะคอยพึ่งพิงการช่วยเหลือจากส่วนกลาง

โกวิท พวงงาม (2552 : 33) กล่าวว่า ความสำคัญของการการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็น สถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและ หน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของ ตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของ ท้องถิ่น ตนเอง
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมี ประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศใน อนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น คือ องค์กรชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมาย รัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลส่วนกลาง โดยมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในระดับหนึ่ง และที่สำคัญคือประชาชนในท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง ท้องถิ่นยังมีความใกล้ชิดของประชาชนมากจึงสามารถทำหน้าที่แทนรัฐบาลกลางได้ดี และยังช่วยตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีกว่ารัฐบาลกลาง

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยนั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อกำกับดูแลทุกข์สุข และให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล ในเขตพื้นที่แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดรวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ เองมีนักวิชาการได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

โกวิทช์ พวงงาม (2550 : 34) การปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อให้ท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองไม่ว่าจะเป็นการกำหนดงบประมาณ ตลอดจนอำนาจหน้าที่อื่น โดยอยู่ในความกำกับดูแลจากส่วนกลาง โดยได้จำแนกวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นชัดได้ว่าการบริการประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญ ให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคลตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทั้งด้านการเงิน ตัวบุคคล เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน
2. เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องที่ย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้
3. เพื่อความประหยัดโดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ ของประชาชนที่ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ใน

การบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

พรชัย ไชยลาภ และคณะ (2537 : 5 - 7 ; อ้างถึงใน กุสุมาลย์ มหาแสน 2552 : 15 - 16) ได้กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้บริการซึ่งบุคคลหรือเอกชนไม่สามารถจัดทำให้ได้หรือไม่ อยู่ในฐานะที่จะจัดทำได้ในลักษณะเช่นนี้ รัฐบาลหรือหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นจะจัดบริการให้ เช่น ได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับความสวัสดิการ และได้รับความสะดวกในการดำเนินชีวิต

2. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคคลอาจจะเกิดการขัดแย้งกัน เพราะความคิดเห็นผลประโยชน์แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างมีเหตุผล หรือมีการโต้แย้งกันอย่างรุนแรง หรืออาจมีการตัดสินบนหรือ การต่อสู้กัน กรณีเช่นนี้รัฐบาลหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเข้ามาแก้ปัญหา โดยการเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ควบคุมการขัดแย้ง เป็นผู้ประนีประนอมหรือแบ่งผลประโยชน์หรือเป็นผู้ตัดสิน กรณีพิพาท ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องฟังและยอมรับคำตัดสินนั้น

3. เพื่อการแบ่งเบาภาระและการเป็นตัวแทนของแต่ละส่วนของประเทศ การจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้น ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งเบาภาระของส่วนกลางให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง เพื่อเป็นการฝึกหัดการปกครองตนเองสำหรับประเทศที่ยังไม่พัฒนา แต่สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น ถือว่าการปกครองท้องถิ่นจะเป็นตัวแทนประเทศส่วนหนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศอย่างเช่น ชาวอเมริกามีความเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นจะเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย หรือแม้แต่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนและรัสเซียก็คาดหวังไว้เช่นเดียวกันแต่อาจจะดำเนินการแตกต่างกันเท่านั้น

ลิขิต ชีรวะกิน (2525 : 3 ; อ้างถึงใน ปิยนากู เฟ็งคำ, 2553 : 10) ได้กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลาง ดังนี้

1. การกิจของรัฐบาลมีอยู่กว้างขวางนับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นของแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ

2. รัฐบาลกลางมีอาจจะดำเนินการในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะในแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือการจัดการบริหาร โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจได้ดีกว่า ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้นประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้มากที่สุด

3. กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นและไม่เกี่ยวกับส่วนได้ส่วนเสียของประเทศ โดยส่วนรวมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางเพื่อให้ท้องถิ่นได้ มีการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลทั้งทางด้าน การเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้ดีกว่า รัฐบาลกลาง และเพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาดูงานส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนใน ท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำมาสู่ความศรัทธา เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่ายสามารถ แก้ปัญหาในท้องถิ่นแต่ละแห่งได้รวดเร็วและมีความสอดคล้องของการตัดสินใจของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

มอร์โร (Morean. 1972 : 143 ; อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์. 2542 : 35) กล่าวถึง องค์การปกครองท้องถิ่นว่า มีประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน
2. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
3. มีองค์กรเป็นของตนเอง
4. มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับ ผลประโยชน์ของตนเอง
5. มีการกำกับดูแลจากรัฐ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย มุ่งเปิดโอกาสสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การ หรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองอย่างกว้างขวาง

วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ (2546 : 20) กล่าวว่า ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. เป็นองค์กรที่มีฐานเป็นนิติบุคคลและทบวงการเมือง การจัดตั้งองค์กรมีกฎหมายรองรับ มีเขตปกครองที่แน่นอน มีอำนาจอิสระบริหารงานสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้
2. มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. มีอิสระในการปกครองตนเองในขอบเขตของกฎหมาย และกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลาง
4. มีงบประมาณและรายได้เพียงพอ กล่าวคือ งบประมาณและรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นดำเนินกิจการของตนเอง ได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
5. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม หมายถึง การกำหนดเขตการปกครองท้องถิ่นแน่นอนชัดเจน มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์
6. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจจัดหาเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนเองได้
7. หน่วยการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อใช้ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อความสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นแต่ไม่ขัดต่อกฎหมายของรัฐ
8. การควบคุมดูแลของรัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับส่วนกลางเป็นไปในลักษณะของการควบคุม ดูแล ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ

อุทัย หิรัญโต (2523 : 22 ; อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม 2552 : 31 - 32) กำหนดองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมี 8 ประการด้วยกัน คือ

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น จะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ (UNO) โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการ และบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากรเป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบายออกกฎหมายข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเองสามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการภายใต้ขอบเขตกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐเมื่อได้รับการจัดตั้งแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนร่วม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของ

หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเมื่ออิสระเต็มที่ที่เดีวคงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเอง โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร การพัฒนาและการบริการประชาชน และจะต้องอยู่ในการดูแลควบคุมจากรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม และมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถดำเนินการได้โดยภายใต้กฎระเบียบของกระทรวงมหาดไทย และมีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริงอำนาจท้องถิ่นมีอำนาจที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

การกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลางลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำเท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในการตอบสนองปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ระบบการปกครองในระบบประชาธิปไตย ที่ถือว่าปวงชนทั้งหลายมีสิทธิที่จะรับรู้การดำรงชีพของตนและกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง โดยมีหลักการสำคัญคือเป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยมีอิสระพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

สิตางค์ แสงสุริย์วัชรรา (2545 : 12) กล่าวถึงการกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจ คือหลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศในระบบประชาธิปไตย เป็นการถ่ายโอนภารกิจ หรือถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง

จารุพงศ์ พลเดช และคณะ (2546 : 11) กล่าวว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจเป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยมีหลักการที่สำคัญ คือเป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหาร

ราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลถือว่าเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งตามแนวความคิดหลักของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

โกวิท พวงงาม (2552 : 37) กล่าวถึงความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่าการกระจายอำนาจ หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนการบริการสาธารณะบางกิจการ หรือจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่น ๆ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระในการกำหนดตามนโยบาย การปกครอง การบริหาร และยังเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น และตรงต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นด้วย

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ หมายถึง หลักการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ให้จัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีอิสระตามสมควรเป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในการเมืองและการบริหาร เป็นเรื่องที่ท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมได้เอง

ลิจิต ชีรเวคิน (2546 : 267) กล่าวถึง ความสำคัญของการกระจายอำนาจว่า มีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นอย่างยิ่ง และสามารถแยกได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างพื้นฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การเน้นการพัฒนา

โครงสร้างเบื้องต้นบนระดับชาติ เช่น รัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติ การเลือกตั้ง ฯลฯ โดยไม่ได้คำนึงถึงพื้นฐานเบื้องต้นต่าง ได้แก่ ความตื่นตัวทางการเมือง ความสามารถและโอกาสในการปกครองตนเองที่เท่ากับพยายามพัฒนาในลักษณะหัวโตตัวลีบ กล่าวง่าย ๆ ก็คือ การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุด คือ รากแก้ว ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย มีหลายองค์ประกอบแต่องค์ประกอบที่สำคัญ อีกอันหนึ่งก็คือการขาดพื้นที่ในท้องถิ่น

2. การกระจายอำนาจยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจและสังคม ในแง่การพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้การพัฒนาชนบทสัมฤทธิ์ผล การกระจายอำนาจจึงไม่ใช่แค่เพียงปูพื้นฐานในระบบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชนบท

โกวิท พวงงาม (2552 : 36) ได้กล่าว ถึงลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครองไว้ดังนี้

1. ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผ่านผลแห่งกฎหมายให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานจัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ

ฮีย์วูด (Heywood, 2002 : 159 ; อ้างถึงใน บุญอริ ยีหะ. 2555 : 9 - 10) กล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของท้องถิ่น หรือชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ก็คือการสร้างการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งการปกครองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการสร้างการเรียนรู้มากกว่าการเมืองในระดับชาติเนื่องจากใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

2. การตอบสนอง (Responsiveness) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีความรู้สึกไวต่อความต้องการของประชาชนมากกว่ารัฐบาลกลาง ย่อมส่งผลทำให้เกิดความ

เข้มแข็งในแง่ของการตรวจสอบ และเป็นหลักประกันว่าปัญหาเฉพาะหรือความต้องการเฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากสังคมโดยรวมจะได้รับการตอบสนองเช่นเดียวกัน

3. ความชอบธรรม (Legitimacy) รัฐบาลกลางซึ่งห่างไกลจากชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีผลต่อการยอมรับ หรือถูกตั้งคำถามต่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างจากองค์กรปกครองท้องถิ่นที่การตัดสินใจต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่นได้รับการยอมรับว่าอยู่บนรากฐานของความรู้ของท้องถิ่นส่งผลทำให้มีความชอบธรรมในการดำเนินงาน

4. เสรีภาพ (Liberty) อำนาจมีแนวโน้มที่จะเกิดการฉ้อฉล การรวมศูนย์อำนาจมีแนวโน้มที่จะทำให้รัฐบาลกลายเป็นทรราชย์ที่เป็นภัยต่อปัจเจกชน แต่การกระจายอำนาจเป็นการปกครองเสรีภาพของปัจเจกชน เนื่องจากอำนาจถูกกระจายไปยังที่ต่าง ๆ ง่ายต่อการตรวจสอบและการถ่วงดุล

สถาบันพระปกเกล้า (2556 : ออนไลน์) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น เทศบาลถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยสาระสำคัญและหลักการกระจายอำนาจ สถาบันพระปกเกล้าได้แบ่งหลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ

1. มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การเป็นนิติบุคคลก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เป็นของตนเอง
2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์กรนั้นไม่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเหล่านี้จะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติการกิจของตนเองตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่อำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเอกภาพ และอธิปไตยของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีอิสระเป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง หากแต่ควรมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้
3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมใน

กิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านี้ ถึงกับสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจทำได้

4. งบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วย การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานการจัดเก็บรายได้ การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

สรุปได้ว่า รัฐได้มอบอำนาจทั้งทางด้านการบริหารและการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปดำเนินการในการปกครองตนเอง มีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยมีความเป็นอิสระพอสมควร ตลอดจนมีสถานะพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่อำนาจในอิสระต้องมีไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเอกภาพ มีงบประมาณและรายได้ รวมทั้งจะต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด มีการแต่งตั้งสภาท้องถิ่น เพื่อให้มีการบริหารงานท้องถิ่นของตนเอง โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแล และปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายของประเทศที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้แบ่งอำนาจหน้าที่ และจัดสรรรายได้ระหว่างส่วนราชการ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกับส่วนท้องถิ่น ได้มีการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 15 - 18) ได้ระบุไว้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดหลักการเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง พัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานฯ นอกจากนั้นในหมวด 9 ตั้งแต่มาตรา 282 - 290 ได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย และเพื่อ

กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมทั้งยังกำหนดอำนาจของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และการเสนอให้สภาท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่าง รัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรร สัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงหน้าที่ระหว่างรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3. แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2543 กำหนด กรอบแนวคิด เป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจ เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุตาม เจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฯ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับวิธีให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นทั้งนี้ได้กำหนดกรอบไว้ 3 ด้าน คือ

3.1 ความอิสระในการกำหนดกรอบนโยบายและการบริหารจัดการ โดยยังคงรักษา ความเป็นรัฐเดี่ยวและความมีเอกภาพของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและ ความมั่นคงของชาติเอาไว้ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

3.2 ด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยปรับ บทบาทของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทน เพื่อให้ราชการ บริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รับผิดชอบภารกิจมหภาคและภารกิจที่เกินขีดความสามารถของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบายและด้าน กฎหมายเท่าที่จำเป็น สนับสนุนด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

3.3 ด้านประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชน ได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐานการบริหารมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้รับบริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาคมและชุมชนมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ

4. แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทาง การดำเนินงานไว้ ประกอบด้วย

4.1 การถ่ายโอนภารกิจ และการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น กำหนดภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะรับการถ่ายโอน รวมทั้งการสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารับรอง ตลอดจนการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.2 การกระจายอำนาจเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการพิจารณาภาพรวมรายได้ของท้องถิ่น 3 องค์ประกอบ คือ รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บและจัดหาทั้งที่เป็นภาษีและรายได้อื่น รายได้ที่รัฐจัดแบ่งหรือจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่มและรายได้ประเภทอุดหนุน

4.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารงานบุคคล โดยการโอนบุคลากรต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ และความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งยังต้องมีความราบรื่น คล่องตัว สอดคล้องกับความจำเป็นความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น ชูใจให้คนทำงานในท้องถิ่นมีหลักประกันความก้าวหน้า ยึดหลักการตามระบบคุณธรรม และต้องมีมาตรฐานใกล้เคียงกับมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ

4.4 แนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม เพื่อให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ทั้งยังปรับปรุงกลไกการตรวจสอบทางการเงิน และการใช้จ่ายงบประมาณ การให้ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเสริมการทำงานตรวจสอบของภาครัฐ และส่งเสริมให้ประชาชนและภาคประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดซื้อจัดจ้างและร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล

4.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีภารกิจที่จะต้องดำเนินการประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจการพัฒนาองค์กร ในระดับจังหวัดการปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล การกำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชน และภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

4.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ การแก้ไขกฎหมายมีสาระเกี่ยวกับเรื่องว่าง ๆ ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายงบประมาณเพื่อรองรับการจัดสรรเงินจากภาครัฐ การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยระบบงบประมาณท้องถิ่นและระบบ

การตรวจสอบทางการเงินและการคลัง ทั้งภายในและภายนอก การปรับปรุงระบบการกำกับดูแลของราชการส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับระบบศาลปกครอง การปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น การจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคคลเพื่อรองรับการถ่ายโอนข้าราชการพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

4.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ โดยกลไกดังกล่าวจะมีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจ โดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชน มีกระบวนการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการถ่ายโอน มีการศึกษาพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ และแนวทางการถ่ายโอนภารกิจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์

4.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน่วยงานราชการส่วนกลางยังคงต้องกำหนดมาตรฐานทั่วไปของการจัดบริการสาธารณะ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำกับในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาคุณภาพการจัดบริการสาธารณะ โดยมีการแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ตลอดจนรัฐหรือองค์กรกลางเข้ามาร่วมทำการประเมินร่วมกับประชาชนและประชาสังคม

5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติและผู้สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางการถ่ายโอนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.1 การถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะอนุกรรมการต่างๆ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจ รับผิดชอบภารกิจที่ต้องถ่ายโอนในกลุ่มภารกิจด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว โดยมีภารกิจด้านการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องการประสานการจัดทำแผนพัฒนา และการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนา หน่วยรับงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนา และส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.2 การกระจายอำนาจการเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจ ฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้ คณะกรรมการกระจายอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การคลัง และงบประมาณ หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น

5.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารงานบุคคล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจ ฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้ คณะกรรมการกระจายอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนบุคลากร ที่ได้ทำหน้าที่ประสานงาน และมอบหมายให้ กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์ถ่ายโอนบุคลากรในระดับ จังหวัด ทุกจังหวัดรับผิดชอบการจัดทำ และปรับปรุงมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

5.4 แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหน่วยงานของกรม ให้มีส่วนรับผิดชอบเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคมขึ้นรับผิดชอบในการประสานงาน การพัฒนาองค์ความรู้ และแนวทางการดำเนินการ ให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนา และส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถือเป็นภารกิจโดยตรงที่จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว คือ การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคม ในการตรวจสอบหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การปรับปรุงระเบียบเพื่อ

รองรับภารกิจการถ่ายโอน ได้แก่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2541 หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจ และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ

5.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานศึกษาวิจัย เรืองนโยบาย และแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2546 : 1 - 2) กล่าว เป็นการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็น รัฐธรรมนูญที่กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้ กำหนดในหมวดที่ 9 รวม 9 มาตรา ตั้งแต่มาตรา ที่ 282 ถึงมาตราที่ 290 สรุปได้ว่า รัฐจะต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ ของประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงาน บุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง และมาตราที่ 334 ของรัฐธรรมนูญ ได้มีบทบังคับให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ภายใน 1 ปี

พิธีสิทธิ์ คำวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนาวิสุ (2549 : 9) ได้ให้แนวคิดหลักการกระจายอำนาจการปกครองจะต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์กรเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเอง
2. การเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานบุคคล และการเงิน การคลังของตนเอง
3. การบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการท้องถิ่น รัฐกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัดสินใจในกิจกรรมมากขึ้นเพียงแต่กำกับควบคุมดูแลให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล
4. การมีประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีการให้บริการสาธารณะให้ดีขึ้นกว่าเดิมมีคุณภาพมาตรฐานมีความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยกำหนดให้รัฐบาลต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารการเงินการคลัง การกำหนดนโยบาย งบประมาณ การบริหารงานด้านบุคลากร เป็นต้น

ปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการแผ่นดินไทย เน้นหนักไปในทางรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจสาเหตุเนื่องจากปัญหาความมั่นคง ซึ่งมีผู้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้โดยบทความ คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคมในหัวข้อ รัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

สงวน ลิ้มโนมนต์ (2548 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นคือ ให้คนในท้องถิ่นปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น แต่ในอดีต ได้มีกฎหมายหลายฉบับ กำหนดโครงสร้างการบริหารของท้องถิ่นไว้หลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดความแตกแยก สับสน รวมทั้งการที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงถูกมองว่าการบริหารกิจการของท้องถิ่นอาจไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองพัทยา
2. ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบจะกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ในกฎหมายมีอยู่หลายประการ แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับมีอำนาจหน้าที่และการให้บริการ แก่สาธารณะ แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนเองน้อย เนื่องจากมีหน้าที่ซ้ำซ้อนกับราชการบริหารส่วนภูมิภาค
3. ปัญหาด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ คือ ปัญหาเรื่องรายได้ของท้องถิ่นซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีดังนี้ ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ ภาษีที่เป็นของรัฐบาล รัฐบาลจัดเก็บเพิ่มและจัดสรรให้แก่ท้องถิ่น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีที่เป็นของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ปัญหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ มีรายได้ น้อยมาก จึงไม่เพียงพอต่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงาน คือ ข้าราชการท้องถิ่นเป็นผู้รับนโยบายของผู้บริหารไปปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายกำหนดให้องค์กรบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นแต่ละรูปแบบแตกต่างกัน ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการหมุนเวียนและมีความเหลื่อมล้ำกันในความก้าวหน้า

5. ปัญหาด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการปกครองท้องถิ่น ต้องให้คนในท้องถิ่นตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองภายในกรอบของกฎหมาย รัฐหรือผู้แทนของรัฐเข้าไปกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือประเทศชาติโดยรวม แต่การปกครองท้องถิ่นไทยในอดีต ข้าราชการส่วนภูมิภาคจะเข้าไปมีบทบาทในฐานะผู้ควบคุม หรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารหรือพนักงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นอีกตำแหน่งหนึ่ง ทำให้การบริหารงานท้องถิ่นไม่มีอิสระเท่าที่ควร และมุ่งเน้นตอบสนองนโยบายของส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคมากกว่าความต้องการในท้องถิ่น

6. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีตที่ผ่านมาประชาชนในท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นมีสมาชิกสภาท้องถิ่น มีคณะผู้บริหารแล้วประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติก็พบว่าไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้มากนัก ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือและขาดความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

โกวิทช์ พวงงาม (2552 : 413 - 415) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ ตามกรอบของแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจมีอยู่ด้วยกันอย่างน้อย 4 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคมากมาย ประเด็นปัญหาสำคัญก็คือ แม้นว่าทิศทางและแผนการกระจายอำนาจจะถูกกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ แต่กระบวนการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่จากส่วนราชการต่าง ๆ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับดำเนินไปอย่างไร้ระเบียบ ซึ่งประเด็นสำคัญปัญหาได้แก่

1.1 การถ่ายโอนภารกิจที่เกิดขึ้นยังคงเป็นไปอย่างจำกัด ทั้งนี้จะกระจุกตัวอยู่เฉพาะภารกิจในกลุ่ม โครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต อีกทั้งกิจกรรมที่มีการถ่ายโอนจริงก็จำกัดเฉพาะในบางกิจกรรมเท่านั้น เช่น การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการอาหารเสริมนมและอาหารกลางวัน การสงเคราะห์เบี้ยผู้สูงอายุ เป็นต้น

1.2 การถ่ายโอนภารกิจยังไม่เป็นไปอย่างสอดคล้องระหว่างภารกิจ งบประมาณ บุคลากรแนวปฏิบัติ และวัสดุอุปกรณ์ เป็นผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนิน

กิจกรรมที่มีการถ่ายโอนได้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านทรัพยากร อีกทั้งในหลายกิจกรรม แม้ว่าจะท้องถิ่นจะมีความพร้อมในการจัดทำ แต่ก็พบว่ายังขาดการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจในกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่

1.3 กระบวนการถ่ายโอนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนราชการผู้ถ่ายโอนเป็นอย่างมาก แต่ในทางปฏิบัติก็พบปัญหาว่า ส่วนราชการต่าง ๆ มักจะถ่ายโอนให้เฉพาะภารกิจหน้าที่ แต่ในด้านวัสดุ แนวปฏิบัติ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับไม่ได้มีการส่งมอบอย่างเป็นระบบระเบียบ อันนำไปสู่ปัญหาการจัดการทำภารกิจนั้น ๆ

2. ปัญหาในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การขาดการบูรณาการระหว่างแผนการกระจายอำนาจ กับทิศทางการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบเป็นผลให้สถานะของการซบเซาและแข่งขันในเชิงระบบบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบ เป็นผลให้สถานะของการซบเซาและแข่งขันในเชิงบทบาทระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการต่าง ๆ ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป เนื่องจากทิศทางที่ปรากฏในแผนการกระจายอำนาจ ย่อมหมายถึงการลดขนาดและถอนตัวเองออกไป ของส่วนราชการต่าง ๆ แต่ในทางปฏิบัติ ทิศทางการปฏิรูประบบบริหารส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค ยังแสดงให้เห็นว่าส่วนราชการต่าง ๆ จะยังคงมีบทบาทอย่างสำคัญในพื้นที่การบริหารปกครองนอกศูนย์กลางต่อไป เช่น การสร้างระบบบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ ในด้านหนึ่ง แม้ว่าจะจะเป็นความพยายามแก้ปัญหาการรวมศูนย์อำนาจที่เป็นไปอย่างกระจุกกระจาย (Fragmented centralism) แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เท่ากับเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการปกครองท้องถิ่น โดยรัฐ (Local state government) ให้คงอยู่ควบคู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกระบวนการกระจายอำนาจ และการจัดระบบการบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นนั้น ส่วนสำคัญอยู่ที่บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ ฯ ในอันที่จะผลักดันกระบวนการถ่ายโอนทรัพยากรต่าง ๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามแผนและขั้นตอนที่กำหนดไว้ แต่ในปัจจุบันองค์กรสำคัญดังกล่าวกลับต้องพบปัญหาอุปสรรคทั้งในเชิงสถาบัน ซึ่งต้องอิงแอบและอาศัยความร่วมมือและผลักดันจากรัฐบาล ที่ส่วนกลางค่อนข้างมาก รวมถึงปัญหาในองค์กรซึ่งยังคงมีบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหารค่อนข้างจำกัดเป็นผลให้การทำงานไปอย่างยากลำบาก

4. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการในการให้บริการสาธารณะ ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องการถ่ายโอนภารกิจ แต่ยังขาดความสนใจ

อย่างเพียงพอต่อเรื่องวิธีการในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ภายใต้อำนาจกำหนดในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยยังคงมีช่องทางในการจัดทำภารกิจค่อนข้างจำกัด โดยมากมักจะเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย เป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผ่านการใช้ทรัพยากรทางการบริหารภายในองค์กรของตนเองเป็นหลัก แต่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการบริหารในยุคปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทางเลือกใหม่ ๆ ในการจัดหาบริการสาธารณะให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับการบริการสาธารณะให้เกิดขึ้น และที่สำคัญจะเป็นการป้องกันปัญหาอาการของการเติบโต ไปสู่ความเป็นระบบราชการ (Bureaucratization) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นกับระบบราชการส่วนกลาง นอกจากปัญหาตามกรอบของแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจทั้ง 4 ประการข้างต้นแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาพื้นฐานที่เห็นว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการบริการสาธารณะอีกอย่างน้อย 3 ประการดังนี้

4.1 ปัญหาการแทรกแซงการทำงานของรัฐบาลและการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เช่น การให้หน่วยงานของรัฐบาลกลางและราชการส่วนภูมิภาค เข้ามาทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะแทนท้องถิ่นหรือชุมชนในท้องถิ่น การกำกับดูแลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ปัญหาด้านการเงิน การคลังและการให้เงินอุดหนุน เป็นต้น

4.2 ปัญหาความเพิกเฉยในสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในท้องถิ่น

4.3 ปัญหาของผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่น ไม่ตระหนักหน้าที่ของตนผู้แทนท้องถิ่น แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง การเล่นพรรคเล่นพวก การทุจริต เป็นต้น

ประชัน คະเนวัน (2553 : 76 - 80) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างท้องถิ่น ในแต่ละรูปแบบไม่สอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเทศบาล ซึ่งทำให้การฝึกฝนเรียนรู้การปฏิบัติงาน การตรวจสอบตามหลักการถ่วงดุลอำนาจ การโต้เต้าการเมืองของท้องถิ่นสู่ในระดับสูงขึ้น จึงเป็นเรื่องของคุณสมบัติเฉพาะตัวมากกว่าหลักการทั่วไป และขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

2. อำนาจหน้าที่ส่วนใหญ่จึงตกเป็นของรัฐทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นดำเนินการในรูปแบบกระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรอื่นของรัฐ เช่น รัฐบาลลงไปอุดบ่อน้ำ ทำถนนลาดยาง ทำสะพาน ดูแลท่าคลอง ชุดห้วยหนอง รักษาพยาบาล เป็นต้น ทั้งที่อำนาจหน้าที่เหล่านั้นควรจะเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนรัฐบาลก็ควรที่จะดูแลในเรื่องใหญ่ ๆ เช่น การป้องกันประเทศ เงินตรา การต่างประเทศ เศรษฐกิจระดับมหภาค เป็นต้น กล่าวโดยสรุปท้องถิ่นมีอำนาจน้อยมากในขณะที่รัฐบาลมีอำนาจมากขึ้น

3. การคลังจะครอบคลุมทั้งรายได้ รายจ่าย และเงินกู้ แต่ที่เป็นปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย คือ รายได้ไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ ดังนั้น การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยจึงต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ปัญหาการคลังท้องถิ่น ดังนี้

3.1 การต้องพึ่งงบประมาณจากส่วนกลาง ทำให้ส่วนกลางมีอำนาจในการกำหนดนโยบายให้ท้องถิ่น ทำตามนโยบายที่กำหนดมาในระดับชาติ แทนที่จะเป็นความคิดริเริ่มและความต้องการของท้องถิ่นเอง

3.2 แหล่งรายรับประจำยังไม่ได้สัดส่วนกับหน้าที่ที่ควรจะทำรายได้ที่มีอยู่ไม่สามารถสร้างความเจริญหรือพัฒนาได้เต็มที่ งาน/โครงการสำคัญบางอย่างต้องรอนงบประมาณอื่นสนับสนุน เมื่อหน่วยการปกครองท้องถิ่นไม่มีรายได้คงที่ จะสร้างผลงานให้เป็นที่ศรัทธาของประชาชนได้ผลที่ตามมา คือขาดความร่วมมือจากประชาชน

3.3 การปรับปรุงแก้ไขอัตราภาษีหรือค่าธรรมเนียม หรือการริเริ่มเก็บภาษีชนิดใหม่ที่เป็นไปอย่างล่าช้า และกระบวนการในการเก็บภาษียังมีข้อบกพร่องขาดแคลนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ

3.4 รายได้สำคัญของการคลังท้องถิ่น คือ ภาษีอากร แต่ภาษีอากรเป็นรายได้ที่สำคัญทั้งของรัฐบาลและท้องถิ่น ภาษีที่เก็บได้ในภูมิภาคและท้องถิ่น ทั้ง ๆ ที่มีการกำหนดอัตราส่วนไว้แน่นอนแล้ว และในทางปฏิบัตินั้นเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งรวมไปถึงการให้เงินอุดหนุน

4. การบริหารงานบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มี 4 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยมีพนักงานและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ประมาณ 70,000 คน ในการบริหารงานบุคคลดังกล่าว จะใช้ระบบแยกการดูแลออกจากกัน คือ คณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัด (ก.จ.) ดูแลข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ดูแลพนักงานเทศบาล พนักงานเมืองพัทยา และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ก.ก.) ดูแลข้าราชการกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ระบบการบริหารงานบุคคลดังกล่าว ไม่ทัดเทียมกับข้าราชการพลเรือนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคความไม่มั่นคงในอาชีพของเจ้าหน้าที่หน่วยการปกครองท้องถิ่น จึงไม่สามารถดึงดูดคนที่มีความรู้ ความสามารถให้เข้ามาทำงานได้ดีเท่าเทียมกับข้าราชการพลเรือน

5. การกำกับดูแล ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลาย จึงไม่มีความจำเป็นอิสระอย่างมลรัฐแต่ประการใด แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ “การกำกับดูแล” ไม่ใช่ “การบังคับบัญชา” รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ จึงมิใช่

ผู้บังคับบัญชาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความหลากหลายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่มี

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น น้อยมาก มีการใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง ไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย เช่น การตรวจสอบ การติดตาม การรับแจ้งข่าวสาร เป็นต้น

7. ทศนคติของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอดีตประชาชนไม่ค่อยสนใจการเมืองท้องถิ่นมากนัก เพราะบุคลากรในองค์กรก็ไม่ได้รับการยกย่องเหมือนกับหน่วยราชการอื่น ๆ มิได้แสดงบทบาทหน้าที่ของประชาชน ให้ประชาชนได้เห็นว่าเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการปกครองในเขตนั้น ๆ จึงทำให้ประชาชนขาดความสนใจ แม้แต่การตรวจสอบจึงไม่มีตลอดถึงงบประมาณองค์กรปกครองท้องถิ่นประชาชนก็ไม่ได้รับรู้

จากปัญหาข้างต้นจะเห็นว่าการพัฒนาการปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้แจ้งทางการเมือง สร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงเป็นการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกลางมาให้คนในระดับท้องถิ่นดูแลปกครองกันเอง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างจำกัดและจัดการบริหารตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเองอย่างไม่มากเกินไป ทั้งนี้ก็เพื่อท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรของตนเอง ที่มีอยู่คุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของตนเอง ได้ดีที่สุดประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ออกเป็น 5 รูปแบบ คือ เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ฉะนั้น จึงขอนำการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล มากล่าวดังนี้

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองโดยมีรัฐบาลเป็นผู้กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้บริหารราชการในการจัดทำบริการสาธารณะมีผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลในระดับจังหวัดและในระดับอำเภอทำหน้าที่เป็นหน่วยกำกับดูแลการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรัฐบาลให้อำนาจหรือการกระจายอำนาจไปให้หน่วยปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและชุมชน โดยมีองค์กรผู้รับผิดชอบมีอิสระในการใช้ดุลยพินิจมีเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงานแยกออกจากราชการส่วนภูมิภาคแต่องค์กรปกครองท้องถิ่นก็มิได้มีอธิปไตยในตัวเอง ยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง การปกครองท้องถิ่นมีหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2546 : 49) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์กรปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการยกฐานะมาจากสภาตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 67) ได้ให้คำนิยามขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ที่สภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทหรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ย สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย และให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล

โกวิท พวงงาม (2552 : 254) กล่าวว่า อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) หมายถึง หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้ประชาชนในชนบทได้มีโอกาสในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ต้องการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นมากขึ้น โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลการกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและชุมชน โดยมีองค์กรผู้รับผิดชอบมีอิสระในการใช้ดุลยพินิจ มีเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงานแยกออกจากราชการส่วนภูมิภาค

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรปกครองท้องถิ่น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หมวด 9 มาตรา 285 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้อง

มีสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (2562 : 152 - 153) กล่าวว่า โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนเขตเลือกตั้งละหนึ่งคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ให้ถือเขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง เว้นแต่หมู่บ้านใดมีราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรไม่ถึงยี่สิบห้าคน ให้รวมหมู่บ้านนั้นกับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดต่อกันและเมื่อรวมกันแล้วจะมีราษฎรถึงยี่สิบห้าคนเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน การนับจำนวนราษฎรดังกล่าวให้นับ ณ วันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง สำหรับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งนับตั้งแต่วันเลือกตั้งและมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกินสองคน และแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงาน

โกวิท พวงงาม (2552 : 255) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างคล้ายกับเทศบาล ที่มีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล มีสภาตำบลเป็นอยู่ในระดับสูงสุด เป็นผู้กำหนดนโยบายและกำกับดูแลกรรมการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้อำนวยการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล และมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวัน โดยมีปลัดและรองปลัด อบต. เป็นหัวหน้างานบริหาร และมีหัวหน้าสำนักปลัดควบคุม ภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ได้เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ของ อบต. แต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในตำบล โดยวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี โดยมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของ

ตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 82 - 85) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ที่ต้องทำตามมาตรา 67 และหน้าที่อาจทำตามมาตร 68 ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66)
2. หน้าที่ที่ต้องทำ (ตามมาตรา 67) ดังนี้
 - 2.1 จัดให้มีการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.2 รักษาความสะอาดของท้องถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้ง กำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
 - 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
 - 2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงาม ของท้องถิ่น
 - 2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร
3. หน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการ (ตามมาตรา 68) ดังนี้
 - 3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
 - 3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
 - 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
 - 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
 - 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

- 3.8 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 3.12 การท่องเที่ยว
- 3.13 การผังเมือง

4. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้นไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้ หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบล ไปประกอบพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (ตามมาตรา 69)

5. การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยกรณีนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนด (ตามมาตรา 69/1)

6. เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารทางราชการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของราชการตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ (ตามมาตรา 70)

7. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในกรณีนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (ตามมาตรา 71)

8. การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายการนั้น และเพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจให้ข้าราชการ

พนักงานหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้ โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม (ตามมาตรา 72)

9. องค์การบริหารส่วนตำบล อาจทำกิจการนอกเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและกิจการนั้น เป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน (ตามมาตรา 73)

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ในส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2550 : 159 - 160)

ในด้านกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะในมาตรา 16 ซึ่งกำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการระดมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุข
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์และส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

14. การส่งเสริมกีฬา
 15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
 16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
 17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
 18. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
 19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
 20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
 21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
 22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
 23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
 24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 25. การผังเมือง
 26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
 27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
 28. การควบคุมอาคาร
 29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน
 31. กิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- กล่าวโดยสรุป อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในพื้นที่ โดยมีอิสระหน้าที่ในการปกครอง มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองในการบริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงินและการคลัง มีอำนาจของตนเอง โดยเฉพาะ แต่ต้องไม่มากเกินไปจนเกิดความเสียหาย มีรายได้เป็นของตนเองและอาจได้รับรายได้ที่อุดหนุนมาจากรัฐบาลกลาง องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีหน้าที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้กฎของกระทรวงมหาดไทย โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด ควบคุมกิจกรรมงานทุกอย่างภายใต้กฎระเบียบของกฎหมาย

ด้านความรับผิดชอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

อำนาจตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550 : 87 - 79)

1. อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

1.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

1.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

1.5 รักษาการให้เป็นไปตามที่ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

2. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

2.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติรายจ่ายเพิ่มเติม

2.3 ควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

3. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

3.1 รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.4 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3.5 เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

3.6 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

3.7 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

3.8 รายได้อื่นที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- 4.1 เงินเดือน
- 4.2 ค่าจ้าง
- 4.3 เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
- 4.4 ค่าใช้สอย
- 4.5 ค่าวัสดุ
- 4.6 ค่าครุภัณฑ์
- 4.7 ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้างและทรัพย์สินอื่น ๆ
- 4.8 ค่าสาธารณูปโภค
- 4.9 เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น
- 4.10 รายจ่ายอื่นตามใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบ

กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากการกระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง มีรายได้เป็นของตนเอง และรายได้จากที่รัฐบาลกลางอุดหนุนมาให้ ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างดีที่สุด

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด (2562 : 4 - 13) ได้ประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2539 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งผู้วิจัยขอนำบริบทมากล่าวโดยสังเขป ดังนี้

1. สภาพทั่วไป

1.1 ด้านกายภาพ

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ตั้งอยู่ที่ 111 บ้านห้วย หมู่ที่ 7 ตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ดังนี้

ทิศเหนือ จรดเขตตำบลสัมฤทธิ์ อำเภอพิมาย

ทิศตะวันออก จรดเขตตำบลสัมฤทธิ์ ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย
 ทิศใต้ จรดเขตตำบลหนองระเวียง อำเภอพิมาย
 ทิศตะวันตก จรดเขตตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช และตำบลบึง
 ตำบลดอนชมพู อำเภอโนนสูง

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลธารละหลอด เป็นที่ราบลุ่ม มีความลาดเอียงจากด้านทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออก มีความสูงเฉลี่ยจากระดับน้ำทะเลประมาณ 165 - 198 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตร ปลูกข้าว อ้อย พริก เป็นต้น

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของตำบลธารละหลอด มีสามฤดู ฤดูร้อนเริ่มเดือน มีนาคม - พฤษภาคม ฤดูฝนจะเริ่มเดือน มิถุนายน - ตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มเดือน พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ของปีถัดไป ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนมาก แต่ในฤดูหนาวจะหนาวไม่นาน ส่วนในฤดูฝนนั้นฝนจะตกแต่ละปีไม่เท่ากันมากบ้างน้อยบ้าง

1.4 ลักษณะของดิน

ตำบลธารละหลอดมีพื้นที่ ประมาณ 48,008 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 30,005 ไร่ เป็นดินเหนียว และดินเหนียวปนทราย เก๋มเล็กน้อย

2. ด้านการเมือง / การปกครอง

2.1 เขตการปกครอง

ตำบลธารละหลอดแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านโนนตูม

หมู่ที่ 2 บ้านยาง

หมู่ที่ 3 บ้านละหลอด

หมู่ที่ 4 บ้านโนนหลักกี

หมู่ที่ 5 บ้านโนนกระหาด

หมู่ที่ 6 บ้านโนนสูง

หมู่ที่ 7 บ้านหวาย

หมู่ที่ 8 บ้านสวนยา

หมู่ที่ 9 บ้านวังม่วง

หมู่ที่ 10 บ้านขามตามุข

หมู่ที่ 11 บ้านมะค่า

หมู่ที่ 12 บ้านโนนกราด

หมู่ที่ 13 บ้านโนนโพธิ์

หมู่ที่ 14 บ้านยางน้อย

2.2 การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 11 หน่วยเลือกตั้ง โดย

หน่วยที่ 1 บ้านโนนตูม

หน่วยที่ 2 บ้านยาง

หน่วยที่ 3 บ้านละหาด

หน่วยที่ 4 บ้านหวาย

หน่วยที่ 5 บ้านวังม่วง

หน่วยที่ 6 บ้านขามตามูข

หน่วยที่ 7 บ้านโนนโพธิ์

หน่วยที่ 8 บ้านยางน้อย

หน่วยที่ 9 หมู่ที่ 5 รวมกับหมู่ที่ 11 เป็น 1 หน่วย

หน่วยที่ 10 หมู่ที่ 8 รวมกับหมู่ที่ 11 เป็น 1 หน่วย

หน่วยที่ 11 หมู่ที่ 4 รวมกับหมู่ที่ 6 เป็น 1 หน่วย

3. ด้านประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด มีประชากรปัจจุบัน จำนวนรวมทั้งสิ้น 4,053 คน แยกเป็น

ชาย จำนวน 2,075 คน

หญิง จำนวน 1,978 คน

บ้านเรือน จำนวน 1,207 หลังคาเรือน

ตาราง 2.1 จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม
1	โนนตูม	131	115	246
2	ยาง	169	155	324

ตาราง 2.1 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม
3	ละหลอด	145	132	277
4	โนนหลักเกี	36	45	81
5	โนนกระหาด	99	97	196
6	โนนสูง	54	48	102
7	หวาย	176	170	346
8	สวนยา	38	34	72
9	วังม่วง	115	116	231
10	ขามตามูข	101	85	186
11	มะค่า	85	97	182
12	โนนกราด	138	148	286
13	โนนโพธิ์	251	243	494
14	ยางน้อย	106	93	199
รวม		1,644	1,578	3,222

ที่มา : สำนักงานทะเบียนอำเภอพิมาย จ. นครราชสีมา (2562 : 1 - 3)

4. สภาพสังคม

4.1 ด้านการศึกษา

สถานศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย

4.1.1 โรงเรียนบ้านหวายโนนโพธิ์

4.1.2 โรงเรียนมะค่าสามัคคี

4.1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนกราด

4.2 ด้านสาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง

4.2.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลมะค่าระเว

4.3 ด้านการสังคมสงเคราะห์

4.3.1 ทุกหมู่บ้านได้จัดตั้งฌาปนกิจสงเคราะห์ระดับหมู่บ้าน

4.3.2 จัดตั้งฌาปนกิจสงเคราะห์ของกองทุนหมู่บ้าน ในระดับตำบล

5. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

5.1 การคมนาคม

การคมนาคมขนส่งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอดในปัจจุบันนับว่าสะดวกขึ้นมากเพราะได้มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้สามารถเดินทางเชื่อมต่อยังตำบลและอำเภอใกล้เคียงสะดวกยิ่งขึ้น

5.1.1 ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก จำนวน 44 สาย ความยาวรวม 21.025 กิโลเมตร

5.1.2 ถนนหินคลุก จำนวน 6 สาย ความยาวรวม 5.17 กิโลเมตร

5.1.3 ถนนลาดยาง จำนวน 3 สาย ความยาวรวม 1.93 กิโลเมตร

5.2 การประปา

ระบบประปาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ดำเนินการโดยที่ทำการประปาองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ด้วยระบบประปาผิวดินขนาดใหญ่ โดยใช้แหล่งน้ำดิบในลำละหลอด ครอบคลุมประชากรผู้รับบริการ ทั้ง 14 หมู่บ้าน ดูแลรับผิดชอบและบริหารจัดการโดยคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน

5.3 การไฟฟ้า

จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน

5.4 การสื่อสาร

5.4.1 ประชากรในพื้นที่มีโทรศัพท์ใช้ประมาณร้อยละ 98

5.4.2 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน จำนวน 14 แห่ง

5.4.3 ไปรษณีย์ตำบล 1 แห่ง

6. ด้านเศรษฐกิจ

6.1 ด้านการเกษตรประชากรส่วนใหญ่ของตำบลธารละหลอด ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าว อ้อย เลี้ยงสัตว์ และมีอาชีพรับจ้างในบางส่วน

6.2 ด้านพาณิชยกรรม ประกอบด้วย กลุ่มแปรรูปพริก กลุ่มทำข้าวหลาม กลุ่มทำพวงหรีด และ กลุ่มร้อยมาลัย

7. ด้านศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

7.1 ศาสนา

7.1.1 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99

7.1.2 ศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 1

7.2 ประเพณี และวัฒนธรรม

7.2.1 ทำบุญปีใหม่

7.2.2 ประเพณีสงกรานต์

7.2.3 ประเพณีถวายเทียนเข้าพรรษา

7.2.4 ประเพณีออกพรรษา ตักบาตรเทโว

7.2.5 ประเพณีลอยกระทง

8. ด้านโครงสร้างและอัตรากำลังในการบริหารงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ประกอบด้วยหน่วยงาน ดังนี้

8.1 ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งจำนวน 24 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

8.2 ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย นายองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายก 2 คน และเลขานุการตำบล 1 คน คณะผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ควบคุมรับผิดชอบในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด แบ่งส่วนการบริหารงานออกเป็น ออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย งานบริหารงานทั่วไป งานการศึกษา งานแผนงานและงบประมาณ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานการเจ้าหน้าที่ งานธุรการ งานการเกษตร งานพัฒนาชุมชน
2. กองคลัง ประกอบด้วย งานบริหารงบประมาณ งานการเงินและบัญชี งานทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ งานพัฒนาและจัดเก็บรายได้
3. กองช่าง ประกอบด้วย งานการก่อสร้าง งานผังเมือง งานออกแบบ งานประสานสาธารณูปโภค งานธุรการ
4. กองการศึกษา ประกอบด้วย งานการศึกษา งานธุรการ ครูผู้ดูแลเด็ก
5. งานตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย ตรวจสอบภายใน

ตาราง 2.2 โครงสร้างอัตรากำลังพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานจ้าง

หน่วยงาน	จำนวนพนักงานส่วนตำบล			
	พนักงานอบต.	ลูกจ้างประจำ	พนักงานจ้าง	รวม
1. สำนักงานปลัด อบต.	9	-	3	12
2. กองคลัง	4	-	-	4
3. กองช่าง	2	-	1	3
4. กองการศึกษา	-	-	1	1
รวม	15	-	5	20

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด (2562 : 2)

9. ด้านมีบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายการพัฒนา โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง คือเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา วิเคราะห์วางแผนบริหารจัดการและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การร่วมทำงานกิจกรรมสังคมในโอกาสต่าง ๆ เช่น ร่วมกันวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคต โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมตามสภาพการที่เป็นจริง และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดผลสัมฤทธิ์ ตามวัตถุประสงค์ มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะและดำเนินงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสถานต่อแนวทางพระราชดำริ

1.1 ประสานและบริหารจัดการน้ำ ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อปี 2538 เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาอุทกภัยอย่างเป็นระบบ

1.2 พัฒนาขุดลอก คูคลองและจัดสร้างแหล่งน้ำ สงวนและเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อการอุปโภคและบริโภค รวมทั้งวางโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง

1.3 พัฒนาชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 การดูแลบริการด้านสาธารณสุข

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.1 ส่งเสริมสนับสนุนการวางระบบการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2.2 ก่อสร้าง ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมอย่างทั่วถึง

2.3 ประสาน สนับสนุน ร่วมมือกับส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่น ๆ เพื่อสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักรกล ตลอดจนผู้ปฏิบัติงานที่มีความชำนาญในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน

2.4 ประสานในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในด้านสาธารณสุขโปก และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในการใช้และรักษาสาธารณสุขโปกอย่างคุ้มค่า

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต

3.1 ส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนให้ เข้มแข็ง

3.2 ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

3.3 ส่งเสริม พัฒนาบทบาทและคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ประชาชน และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

3.4 ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพและศักยภาพตามความสามารถของแรงงานในท้องถิ่น

3.5 ป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพ การผลิตและการจำหน่ายยาเสพติดในทุกระดับ

3.6 ดำเนินการโครงการ เพื่อให้บริการประชาชน และรับทราบปัญหา อุปสรรค และความต้องการของประชาชนในพื้นที่

3.7 ส่งเสริมและประกาศเกียรติคุณผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างคุณประโยชน์ต่อ สังคม สร้างชื่อเสียงให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด

4. ยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 พัฒนาฟื้นฟูและอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ ลุ่มน้ำท่าคลองและป่าไม้ ให้มีความอุดมสมบูรณ์

4.2 รมรงค์สร้างจิตสำนึกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษและปัญหาสิ่งแวดล้อม ของชุมชนท้องถิ่นทุกระดับ

4.3 จัดทำระบบกำจัดขยะรวม และจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

5. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

5.1 ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงาน ให้รองรับการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ ตามที่ กฎหมายกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานภายในองค์กร

5.3 สนับสนุนบุคลากรในสังกัด ให้ได้รับการศึกษา อบรม การทำวิจัย เพิ่มพูนความรู้ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพ การทำงานให้เกิดประสิทธิผลในการบริการประชาชน และในการ สื่อสารและร่วมมือกับประชาคมอาเซียน

5.4 บูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และ เอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาท้องถิ่น สร้างประโยชน์สูงสุด แก่ประชาชนใน จังหวัดนครราชสีมา

5.5 เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและความ ต้องการของประชาชนในการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา

5.6 เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

วิสัยทัศน์

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อแสดง สถานการณ์ในอนาคต ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า ซึ่ง จะสามารถสะท้อนถึงสภาพการณ์ของท้องถิ่นในอนาคตอย่างรอบด้าน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ คาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

“ตำบลน่าอยู่ พัฒนาอย่างยั่งยืน”

เป้าประสงค์

1. ประชาชนมีศักยภาพมีรายได้เพียงพอสามารถพึ่งตนเองได้
2. การได้รับบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีความสะดวกและรวดเร็ว
3. การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การสังคมสงเคราะห์แก่ประชาชนรวมทั้งการสร้าง สังคมความน่าอยู่

4. สิ่งแวดล้อมดี ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ทำให้ชุมชนน่าอยู่

5. การบริหารจัดการภาครัฐที่ดีและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ตัวชี้วัด

1. ประชาชนในเขต อบต. ธารละหลอดมีแหล่งน้ำในการอุปโภคเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 5
2. ในเขต อบต. มีโครงสร้างพื้นฐานให้ประชาชนได้ใช้บริการร้อยละ 80
3. ประชาชนมีความรู้มากขึ้นร้อยละ 90
4. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นร้อยละ 10
5. ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5 และพึ่งตนเองได้มากขึ้น
6. ชุมชนในเขต อบต. ร้อยละ 60 น่าอยู่อย่างสงบสุข
7. การบริการจัดการของ อบต. มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงร้อยละ 60
8. การบริการจัดการของ อบต. มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงร้อยละ 60

คำเป้าหมาย

1. ด้านการได้รับบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีความสะดวกและรวดเร็ว
2. ประชาชนมีความรู้และบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม
3. ประชาชนมีศักยภาพมีรายได้เพียงพอสามารถพึ่งตนเองได้
4. มลภาวะและสิ่งแวดล้อมไม่เป็นพิษทำให้ชุมชนน่าอยู่อย่างสงบสุข
5. การบริหารจัดการภาครัฐที่ดีและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

กลยุทธ์

1. พัฒนาชุดลอก คูคลองและจัดสร้างแหล่งน้ำ สกวนและเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อการอุปโภคและบริโภค รวมทั้งวางโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง
2. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการศึกษา บุคลากรด้านการศึกษา ครู นักเรียน ให้เป็นผู้มีคุณภาพมีทักษะและศักยภาพตามมาตรฐานสากล รองรับประชาคมอาเซียน
3. พัฒนา ปรับปรุงพันธุ์พืชและเมล็ดพันธุ์พืชที่ดีมีคุณภาพ ส่งเสริมให้เกิดเกษตร อุตสาหกรรม ลดต้นทุน เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ปรับปรุงผลิตผลให้มีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนการถนอมและแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ เพื่อการ บริโภคเพื่อจำหน่ายและการอนุรักษ์ และเพิ่มช่องทางตลาด
4. ส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็ง พัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและ ชุมชนให้พัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ประชาชน และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน พัฒนาคุณภาพและศักยภาพตามความสามารถ ของแรงงานในท้องถิ่น

5. ป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพ การผลิตและการจำหน่ายยาเสพติดในทุกระดับ
6. ดำเนินการโครงการ เพื่อให้บริการประชาชน และรับทราบปัญหา อุปสรรค และความ ต้องการของประชาชนในพื้นที่ พัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) ส่งเสริมสุขภาพและอนามัยของประชาชนในทุกระดับ ให้มีสุขภาพแข็งแรง
7. ส่งเสริมสนับสนุนการวางระบบการพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับ ความจำเป็นและความต้องการของประชาชน ก่อสร้าง ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมอย่างทั่วถึง
8. พัฒนาฟื้นฟูและส่งเสริมกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน ท้องถิ่นโคราช โดยการอนุรักษ์สืบสานต่อและเชื่อมโยงสู่กิจกรรมการท่องเที่ยว
9. ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงาน นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน ภายในองค์กร สนับสนุนบุคลากรในสังกัดให้ได้รับการศึกษาอบรม การทำวิจัย เพิ่มพูนความรู้
10. เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
11. ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมในการป้องกันภัย และการช่วยเหลือผู้ประสบภัย จัดตั้งระบบกล้องวงจรปิดในเขตชุมชนและ สถานที่สำคัญ สนับสนุนการฝึกอบรมจัดตั้งและอบรมฟื้นฟูตำรวจบ้านและอาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และดูแลรักษาความปลอดภัยและการจราจร
12. พัฒนาฟื้นฟูและอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ ลุ่มน้ำลำคลองและป่าไม้ให้ มีความอุดมสมบูรณ์ สร้างจิตสำนึกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษและปัญหาสิ่งแวดล้อมของ ชุมชน จัดทำระบบกำจัดขยะรวม และจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

จุดยืนทางยุทธศาสตร์

1. การพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่มีความเข้มแข็ง โดยได้รับการบริการสาธารณะด้าน โครงสร้าง พื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนและเศรษฐกิจ
2. การพัฒนาระบบการศึกษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคนและความเข้มแข็งของชุมชนในการพึ่งตนเอง
4. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและมลภาวะสิ่งแวดล้อมที่มีอย่างยั่งยืน
5. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่ได้ทำการศึกษา

ไว้ก่อนหน้าและมีหัวข้องานวิจัยที่สอดคล้อง หรือใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ซึ่งพอสรุปเนื้องานวิจัยดังกล่าว ไว้ดังนี้

ธีรพิชญ์ บันลือทรัพย์ (2554 : 64 - 68) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านซบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านซบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ต้องการให้ผู้บริหารทางงบประมาณมาใช้ในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน รองลงมาคือโครงการที่เสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนา ควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกโครงการ และต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดเผยเรื่องงบประมาณและสามารถดำเนินการตรวจสอบได้ ตามลำดับ

สมควร คลังสูงเนิน (2553 : 101 - 104) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ต้องการให้เทศบาลสร้างงานมีการจ้างคนในพื้นที่ให้มากขึ้น ให้เทศบาลใช้งบประมาณอย่างเปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้คณะผู้บริหาร บริหารงานอย่างจริงจัง รวดเร็วไม่เลือกปฏิบัติ และการออกทำประชาคมต่างๆ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนทราบมากขึ้น

ทองสุข บรรดาศักดิ์ (2553 : 50 - 54) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปค่าต่ำสุด จะได้ดังนี้คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ คือ ต้องการให้ อบต. ดำเนินโครงการเป็นไปอย่าง ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน ในอบต. และดำเนินโครงการด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร

การจัดเวทีประชาคมในแต่ละหมู่บ้านให้ประชาชนทราบมากกว่านี้ และประชาชน ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าประชุม รับรู้ในการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาหมู่บ้านของตนให้มากกว่านี้

กฤษฎาภรณ์ ยูงทอง (2555 : 76 - 82) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือควรส่งเสริมบทบาทของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนางัวให้ ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน และควรจัดศูนย์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

นริگانต์ พุทธเมฆ (2555 : 46 - 52) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยรวมและเป็นรายได้ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีระดับการมีส่วนร่วมลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (ดำเนินการ) มีระดับการมีส่วนร่วมในลำดับสุดท้าย สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ เทศบาลตำบลบ้านด้า ควรมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่านี้ และควรให้เจ้าหน้าที่เทศบาลมีการติดตามประเมินผลตามแผนพัฒนาท้องถิ่นทุก 3 เดือนเพื่อเป็นการทบทวนการจัดทำพัฒนาท้องถิ่น และประเมินความคุ้มค่าของโครงการ

ธัญญา กิจนุเคราะห์ (2557 : 62 - 66) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รุ้ด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รุ้ด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รุ้ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย โดยมีความคิดเห็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ อยู่ในระดับ

น้อย ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่รู้ด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ สำหรับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ คือ การจัดทำแผนพัฒนาตำบลผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลมากขึ้น โดยเฉพาะเน้นการส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างประชาชน และควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลมากขึ้น โดยเฉพาะเน้นด้านการร่วมในการประเมินผล

สมยศ ลอยประโคน (2558 : 93 - 98) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมา คือ ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และควรสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

ปัญญา เกลียวชาติ (2560 : 113 - 126) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ตามลำดับ สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน มีการติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือจาก

หน่วยงานทุกระดับ และมีการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

สรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ พบว่า ประชาชนมีความต้องการที่จะได้รับพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล และโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนาควรดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกโครงการ ประชาชนสามารถตรวจสอบงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงาน การจัดทำแผนพัฒนาให้พิจารณาถึงความสำคัญของปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครบทุกด้าน และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นและทางองค์การบริหารส่วนตำบลควรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนให้ประชาชนทราบมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ใน 14 ชุมชน จำนวน 3,222 คน (สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นอำเภอพิมาย, 2562 : 1)

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เกรจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 149) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 แสดงจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้าน	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (คน)	คนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านโนนตูม	246	26
หมู่ที่ 2 บ้านยาง	324	35
หมู่ที่ 3 บ้านละหลอด	277	30

ตาราง 3.1 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 4 บ้านโนนหลักกี	81	9
หมู่ที่ 5 บ้านโนนกระหาด	196	21
หมู่ที่ 6 บ้านโนนสูง	102	11
หมู่ที่ 7 บ้านหวาย	346	37
หมู่ที่ 8 บ้านสวนยา	72	8
หมู่ที่ 9 บ้านวังม่วง	231	25
หมู่ที่ 10 บ้านขามตามุข	186	20
หมู่ที่ 11 บ้านมะค่า	182	19
หมู่ที่ 12 บ้านโนนกราด	286	31
หมู่ที่ 13 บ้านโนนโพธิ์	494	52
หมู่ที่ 14 บ้านยางน้อย	199	21
รวม	3,222	345

ที่มา : สำนักงานทะเบียนอำเภอพิมาย จ. นครราชสีมา (2562 : 1 - 3)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัด นครราชสีมา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการค้นหาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 6 ระดับ สำหรับเกณฑ์ในการให้คะแนน ในกรณีคำถามเป็นข้อความเชิงบวก ได้กำหนดไว้ดังนี้

ระดับ 6 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 5 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 4 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 3 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 2 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 1 หมายถึง ไม่มีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานข้อมูลในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2.2 ศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุม เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและโครงสร้างเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงสภาพความเป็นจริงเป็นการหาความ

เที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ จีวัฒนา ผู้อำนวยการศูนย์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านสถิติการวัดผลและประเมินผล

2.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปรังคลัด ข้าราชการบำนาญ ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ วิทยาลัยชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.4.3 นายลัด ราวพิมาย นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลธารละหลอด เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้มาจากการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมการคืนคว่ำอิสระพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบทดสอบไปทดลอง (Try Out) ใช้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง

2.7 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9400 ซึ่งผ่านเกณฑ์ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด แจ้งผู้นำหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอดเพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด เพื่อแจกจ่ายไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ตามเป้าหมายและกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน โดยส่งแบบสอบถามที่องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด

4. ผู้วิจัยไปรวบรวมแบบสอบถามที่องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด ด้วยตนเอง
5. ผู้วิจัยออกแบบสอบถาม จำนวน 345 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ จำนวน 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็น ตารางประกอบคำอธิบาย
เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย (กานดา พูนลาภทวี, 2539 : 424) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 5.51 – 6.00	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	ไม่เคยมีส่วนร่วม
3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการตามลำดับ หัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนก ผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	345	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	129	37.40
1.2 หญิง	216	62.60
2. อายุ		
2.1 18 - 25 ปี	18	5.20
2.2 26 - 33 ปี	40	11.60
2.3 34 - 41 ปี	56	16.20
2.4 42 - 49 ปี	99	28.70
2.5 50 - 57 ปี	53	15.40
2.6 57 ปีขึ้นไป	79	22.90
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	183	53.00
3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	50	14.50
3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/หรือเทียบเท่า	64	18.60
3.4 อนุปริญญา/หรือเทียบเท่า	29	8.40
3.5 ปริญญาตรี	18	5.20
3.6 สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.30
4. อาชีพ		
4.1 เกษตรกรรม	195	56.50
4.2 รับจ้างทั่วไป	95	27.50
4.3 ธุรกิจส่วนตัว	18	5.20
4.4 พนักงานบริษัทเอกชน	17	4.90
4.5 รับราชการ	9	2.60

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	11	3.20
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
5.1 ต่ำกว่า 5,000 บาท	132	38.30
5.2 5,000 - 10,000 บาท	118	34.20
5.3 10,001 - 20,000 บาท	78	22.60
5.4 20,001 บาทขึ้นไป	17	4.90

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 345 คน เมื่อจำแนกตามเพศปรากฏว่าเป็นชาย จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 และเป็นหญิงจำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 62.60

เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุ 42 - 49 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 57 ปีขึ้นไป จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 18 - 25 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า จบประถมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/หรือเทียบเท่า จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพเกษตรกรกรรม มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ รับราชการ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60

เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 รองลงมาคือ 5,000 - 10,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 34.20 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 20,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.90

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏดังแสดงในตาราง 4.2 ดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ	3.88	0.93	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.71	1.00	ปานกลาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.54	0.84	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.43	1.08	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.89	0.79	ปานกลาง

จากตาราง 4.2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.54$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.43$) นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	4.14	1.13	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน	3.91	1.13	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนรวบรวมความต้องการโดยจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม	3.88	1.09	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาตามความต้องการของชุมชน	3.92	1.16	ปานกลาง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการหรือกิจกรรม	3.78	1.13	ปานกลาง
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอและการแสดงความคิดเห็นตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.90	1.10	ปานกลาง
7. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.79	1.17	ปานกลาง
8. ท่านมีส่วนร่วมในการลงมติเสนอกิจกรรมและโครงการ	3.72	1.15	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.88	0.93	ปานกลาง

จากตาราง 4.3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือ ข้อ 4. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาตามความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 8. ท่านมีส่วนร่วมในการลงมติเสนอกิจกรรมและโครงการ ($\bar{X} = 3.72$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธาระหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
9. ท่านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.76	1.18	ปานกลาง
10. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.65	1.19	ปานกลาง
11. ท่านมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.66	1.19	ปานกลาง
12. ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.58	1.24	ปานกลาง
13. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบระยะเวลาและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร	3.61	1.19	ปานกลาง
14. ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.66	1.24	ปานกลาง
15. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือทั้งร่วมแรงหรือทุนทรัพย์เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์	4.10	1.20	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.71	1.00	ปานกลาง

จากตาราง 4.4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 15. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือที่ร่วมแรงหรือทุนทรัพย์เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมา คือ ข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.76$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 12. ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.58$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
16. ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการที่จัดทำในท้องถิ่นตามแนวทางพระราชดำริ	4.47	1.08	ปานกลาง
17. ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการหรือแผนงานโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน	4.56	1.13	มาก
18. ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนงานการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เช่น การอบรมอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ	4.64	1.05	มาก
19. ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนงานโครงการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกป่า กำจัดวัชพืชใน	4.52	1.11	มาก
20. ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนงานด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี	4.49	1.06	ปานกลาง

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
21. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ได้รับการซ่อมแซมไฟฟ้าส่องสว่าง	4.69	1.05	มาก
22. ท่านมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ตามแผนงานพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	4.49	0.98	มาก
23. ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลและบำรุงรักษาผลประโยชน์ที่หมู่บ้านได้รับ	4.46	1.07	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	4.54	0.84	มาก

จากตาราง 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 16, ข้อ 20, และ ข้อ 23, อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 21. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ได้รับการซ่อมแซมไฟฟ้าส่องสว่าง ($\bar{X} = 4.69$) รองลงมา คือ ข้อ 18. ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนงานการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เช่น การอบรมอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ ($\bar{X} = 4.64$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 23. ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลและบำรุงรักษาผลประโยชน์ที่หมู่บ้านได้รับ ($\bar{X} = 4.46$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธาระหลอด อำเภอพิมาย จังหวัด
นครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
24. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผล	3.85	1.10	ปานกลาง
25. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.81	1.22	ปานกลาง
26. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการ	3.64	1.20	ปานกลาง
27. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการ	3.56	1.28	ปานกลาง
28. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.53	1.27	ปานกลาง
29. ท่านมีส่วนร่วมในประเมินปัญหา และอุปสรรค อันเกิดจากการดำเนินงาน	3.43	1.20	น้อย
30. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแผนงาน และโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.46	1.27	น้อย
31. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอชื่อคณะกรรมการติดตามและประเมินผลของการปฏิบัติงาน	3.11	1.43	น้อย
32. ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.01	1.39	น้อย
33. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบล	2.97	1.51	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.43	1.08	น้อย

จากตาราง 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 24. ข้อ 25. ข้อ 26. ข้อ 27. ข้อ 28. อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 24. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 3.85$) รองลงมา คือ ข้อ 25. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.81$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 33. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.97$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังปรากฏในตาราง 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน	50	47.62
2.	ควรให้ออบต. มีการประชาสัมพันธ์แผนให้มากกว่านี้	35	33.33
3.	ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เล็งเห็นปัญหาเร่งด่วนของหมู่บ้านที่มีปัญหามากที่สุด	20	19.05
	รวม	105	100

จากตาราง 4.7 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 47.62 รองลงมา คือ ควรให้ออบต.มีการประชาสัมพันธ์แผนให้มากกว่านี้ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และควรให้

องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เล็งเห็นปัญหาเร่งด่วนของหมู่บ้านที่มีปัญหามากที่สุด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 19.05 ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่จะได้นำไปปรับปรุงในวิธีการหรือกระบวนการจัดทำแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ใน 14 ชุมชน จำนวน 3,222 คน (สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นอำเภอพิมาย. 2562 : 1)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซี และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณ

รักษ์, 2555 : 148) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ อำเภอกูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9400 สำหรับคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Form) เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อนำมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ และหาความถูกต้องของแบบสอบถาม แบบสอบถามจำนวน 345 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตามโควตาที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง แสดงจำนวนและร้อยละ

4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

4.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ใช้วิเคราะห์โดยการตีความในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา หรือตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน โดยนำประเด็นย่อยมาพิจารณาความเหมือนกันและความแตกต่างกันและความสัมพันธ์กันมาหาข้อสรุป วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหากค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คืออยากให้ ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน รองลงมา อบต. มีการประชาสัมพันธ์แผนให้มากกว่านี้ ส่วนความคิดเห็นที่มีความถี่น้อยที่สุด คือ ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้เล็งเห็นปัญหาของหมู่บ้านที่มีปัญหามากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว สามารถนำผลมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาคำตอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังขาดความสนใจและไม่เข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร และประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนา จึงส่งผลให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การเรียงลำดับความสำคัญของโครงการ และโครงการที่นำเสนอผ่านการประชาคมหมู่บ้านไม่ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เพราะการตัดสินใจและการเสนอปัญหาเป็นของผู้นำชุมชนหรือประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น

ทั้งนี้คงเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จึงอยู่กับไร่นาเป็นส่วนมากเลยขาดโอกาสการแสดงความคิดเห็นและขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และได้เข้าร่วมในการประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และทางองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด มีการประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาไม่ทั่วถึงทำให้ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยสมยศ ลอยประโคน (2558 : 93 - 98) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมา คือ ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และควรสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนให้ความสนใจในการเสนอปัญหาไม่มากนัก การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การวิเคราะห์ปัญหาไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นตามความต้องการอย่างเต็มที่ การหาสาเหตุของปัญหาและการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันของประชาชน ยังมีไม่มากนัก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพิชญ์ บันลือทรัพย์ (2554 : 64 - 68) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านซบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านซบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการทำงานของแผนพัฒนาท้องถิ่น การเสนอโครงการต่างๆ ยังไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนเป็นส่วนมาก และประชาชนคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง เพราะประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้ไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการออกเสียงส่วนมากในการเสนอโครงการเป็นเพียงผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของสมควร คลังสูงเนิน (2553 : 101 - 104) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นและได้รับผลประโยชน์สวัสดิการจากภาครัฐอย่างเสมอภาค ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมคุณภาพชีวิต การร่วมมือของประชาชนในการดูแลบำรุงรักษาผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ เช่น การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นประเภท โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ซึ่งบางแห่งได้รับการแก้ไขแบบทันที่ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของนริกันต์ พุทธเมฆ (2555 : 46 - 52) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านคำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการติดตามประเมินผลโครงการ และยังไม่ให้ความสำคัญที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนอาจยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในการประเมินผลการติดตาม และประชาชนไม่กล้าตรวจสอบและติดตาม การทำงานของทางองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา กิจนุเคราะห์ (2557 : 62 - 66) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล

ธารละหลดยังมีข้อบกพร่องในเรื่องการประชาสัมพันธ์ขั้นตอนต่างๆในการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล และขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ กับผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา เกลียวชาติ (2560 : 113 - 126) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนา ตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำไปใช้เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงแก้ไข ส่วนที่บกพร่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป มีดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลด ควรรักษาสິงดี ๆ นี้ไว้ ซึ่งในการที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากโครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก การที่ประชาชนได้รับสวัสดิการที่เสมอภาค ตลอดจนการพัฒนาและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึง เช่น การที่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทางองค์การบริหารส่วนตำบล การที่ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง

1.2 จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนั้นผู้นำชุมชน ประชาชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ให้มาก เนื่องจากประชาชนยังไม่รู้บทบาทของตนเอง การที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ควบคุม และตรวจสอบ ค่อนข้างน้อย ด้วยข้อกฎหมายที่ซับซ้อน ประชาชนจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือเนื่องจากคิดว่าไม่ได้มี

ผลกระทบต่อตนเองเท่าไร จึงขาดความร่วมมือในการประเมินผล และขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอดควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานการประเมินผล และคัดเลือกคณะกรรมการที่มาจากประชาชนโดยตรง หรือเชิญชวนประชาชนผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วม โครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอดอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ ป้ายประกาศ เว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในช่องทางที่หลากหลาย

1.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสอบถาม พบว่า ควรให้อบต. มีการประชาสัมพันธ์แผนให้มากกว่านี้ และควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอดยังขาดการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอดควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาทุกรูปแบบโดยเข้าถึงประชาชนได้ง่าย การให้ความรู้ ความเข้าใจ และการเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในรูปแบบตัวแทนประชาคม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในเรื่องลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยที่เกิดขึ้น ในการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด

2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (2543). คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาสมัครศึกษาดินแดน.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

_____. (2548). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

_____. (2550). คู่มือการมีส่วนร่วมภาคประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : อาร์.ที. ดี. ไซค์.

กระทรวงมหาดไทย. (2548). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

_____. (2561). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

กฤษฎากรณ์ ยุงทอง. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางิ้ว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ : กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางิ้ว.

การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เพชรบูรณ์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

กานดา พูนลาภทวี. (2539). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

กุสุมาลย์ มหาแสน. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์.

วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

โกวิท พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. เอกสารการบรรยายหลักสูตรการอบรมสารวัตรสืบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ

_____. (2550). การปกครองท้องถิ่นว่าด้วยทฤษฎีแนวคิดและหลักการ. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- _____. (2552). การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
- โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรถแสง. (2557). คู่มือมติใหม่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น :
ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน. กรุงเทพฯ :
สถาบันพระปกเกล้า.
- งานพัฒนาระบบบริหาร. (2549). “การมีส่วนร่วมของประชาชน” (เอกสารประกอบการประชุม).
สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2562, จาก www.roiet.go.th/ictroirt/link/pacha.doc.
- จารุพงศ์ พลเดช และคณะ. (2546). คำบรรยายประกอบการบรรยายหลักสูตร การบริหารงาน :
การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. นนทบุรี : สำนักงาน ก.พ. จังหวัดนนทบุรี.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศักดิ์
โสภากการพิมพ์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2542). กฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสารักยาคินแดน.
- ตะติยา กภาพสุวรรณ. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้าน
รอบศูนย์การศึกษาพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม
จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : บริษัทพานิช
พระนคร (2535) จำกัด.
- ทองสุข บรรดาศักดิ์. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์.
วิทยานิพนธ์ รป.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธวัช มกรพงศ์. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญญา กิจนุเคราะห์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รุศ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. งานนิพนธ์ รป.ม.
(การจัดการภาครัฐและเอกชน). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ธีรพิชญ์ บันลือทรัพย์. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธีรวุฒิ โสภิชฐกุล. (2550). กฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคมประชาสังคม. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- นริگانต์ พุทธเมฆ. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาของเทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยตนเองปริญญาโทมหาบัณฑิต). พะเยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2547). หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนากรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภากาการพิมพ์.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). ธรรมนูญการบริหารการปกครองที่โปร่งด้วยจริยธรรม. กรุงเทพฯ : น้ำฝน.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์. (2562). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2562, จาก <http://www.wiki.kpi.ac.th/index.php>.
- บุญอริ ยี่หะมะ. (2555). การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ ปริยากร. (2542). การวางแผนกลยุทธ์ : แนวคิดและแนวทางในการทางเชิงประยุกต์. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- ประชัน คณะวัน. (2553). เอกสารการสอน การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ. บุรีรัมย์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- ประชุม สุวัตถิ. (2551). การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา. (2549). ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการวางแผนชุมชน
เกษตรกรรม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
พิมพ์ครั้งที่ 10. นุริรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประสิทธิ์ ดงยิ่งศิริ. (2540). การวิเคราะห์และการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรัชญา เวสารัชช และเทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธุ์. (2544). การบริหารแผนงานโครงการท้องถิ่นและ
ชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปรีชา ยิ่งงามแก้ว. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรม
การปลูกป่าหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปัญญา เฉลียวชาติ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ
องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรีชาดี วลัยเสถียร. (2552). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ :
โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อสังคมเป็นสุข (สรส).
- ปรีชาดี วลัยเสถียร และคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปิยนฎา เฟื่องคำ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ
บริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวารคาม.
- “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562.”
(2562,16 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 152 - 153.
- พัทธมล ผลิพัฒน์. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมระดมทุนของผู้บริจาค : กรณีศึกษา
สำนักงานจัดหารายได้สภากาชาดไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (การบริหารและนโยบาย
สวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์ชนาวสุ. (2549). ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- มณฑล จันทน์แจ่มใส. (2551). **ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อสถานที่ท่องเที่ยว : กรณีศึกษา เกาะมุก จังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สถาปัตยกรรมและการวางแผน).
กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ยุพิน ระพิพันธุ์. (2544). **ความรู้ ทักษะ และการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขต เมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศาสตร์).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รศคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2546). **เอกสารการสอนวิชาการบริหารท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : น้ำกั้น.
- ลิขิต ชีรเวทิน. (2546). **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ. (2546). **การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง : ข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูปโดยรวม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สงวน ถิ่วมโนมนต์. (2548). **รัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น**. (2548, 12 เมษายน).
สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2562, จาก
<http://wev.schq.mi.th/ndc/thinktank/local%20admin.htm>.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2548). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2558, จาก
<http://www.kpilearning.com/learnibg/lms/learning> ; ปรับปรุงครั้งล่าสุด
เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2548.
- _____. (2556). **การปกครองท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2562, จาก
<http://www.kpi.ac.th/wiki/index.php/การปกครองท้องถิ่น>.
- สมควร คลังสูงเนิน. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2544). **นโยบายสาธารณะ แนวคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ**.
พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สมยศ ลอยประโคน. (2558). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์**.
การค้นคว้าอิสระ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2546). **อบต. เทศบาล อบจ. อำนาจของใคร?.** ขอนแก่น :

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สันต์ชัย รัตนะขวัญ. (2562). **แผนพัฒนาท้องถิ่น.** สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2562, จาก

[http://www.wiki.kpi.ac.th/index.php/แผนพัฒนาท้องถิ่น.](http://www.wiki.kpi.ac.th/index.php/แผนพัฒนาท้องถิ่น)

สำนักงานทะเบียนอำเภอพิมาย. (2562). **จำนวนครัวเรือนและประชากร 2562.**

นครราชสีมา : อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา.

ลีตังค์ แสงสุรีย์วัชรรา. (2545). **การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษา**

เฉพาะกรณีจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์

ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุทัศน์ ทาวงศ์มา. (2544). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของ**

หมู่บ้าน แม่คำ ตำบลเสริมชัย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.

(สาธารณสุขศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรัสวดี ราชสกุลชัย. (2546). **การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร : แนวคิดในการวางแผน.**

พิมพ์ครั้งที่ 3. ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2548). **การบริหารนวัตกรรมแนวใหม่.** นนทบุรี : สำนักวิชาการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อศิณ ธิพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษา

นโยบายสาธารณสุข.

องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด. (2562). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565).**

นครราชสีมา : องค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2543). **หลักและเทคนิคการวางแผน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรทัย กักผล. (2551). **หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2552). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ :

จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.

อลงกรณ์ อรรถแสง. (2547). **สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่องการจัดรูปแบบและ**

โครงสร้างภายใน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/ว๒๓๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิวัดนา

ด้วย นางสาวปรียาภรณ์ พรหมชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑ - ๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มือถือผู้ประสานงาน ๐๘ ๐๗๓๓ ๔๗๖๗

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/ว๒๓๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นางสาวปรียาภรณ์ พรหมชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑ - ๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มือถือผู้ประสานงาน ๐๘ ๐๗๓๓ ๔๗๖๗

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/๖๓๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายลัด ราวพิมาย

ด้วย นางสาวปรียาภรณ์ พรหมชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมकुณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑ - ๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มือถือผู้ประสานงาน ๐๘ ๐๗๓๓ ๔๗๖๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/๓๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบขอมอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ

ด้วย นางสาวปรียาภรณ์ พรหมชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร มหาวิทาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน ตะเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวปรียาภรณ์ พรหมชื่น ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณมา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑ - ๒

โทรสาร. ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ. ๐๘ ๔๔๗๔ ๖๙๙๕

มือถือผู้ประสานงาน ๐๘ ๐๗๓๓ ๔๗๖๗

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/๓๗๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบขออนุญาตแห่แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด

ด้วย นางสาวปรียาภรณ์ พรหมชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ประชัน คະเนวัน เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย ดังกล่าว จึงขอขออนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มือถือผู้ประสาน ๐๘ ๐๗๓๓ ๔๗๖๗

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

2. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 33 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามครั้งนี้ จะเสนอผลในภาพรวม ไม่มีผลกระทบต่อท่าน แต่อย่างใด

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

นางสาวปรียาภรณ์ พรหมชื่น

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร

รุ่นที่ 19 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ

() 1. 18 - 25 ปี

() 2. 26 - 33 ปี

() 3. 34 - 41 ปี

() 4. 42 - 49 ปี

() 5. 50 - 57 ปี

() 6. 57 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

() 1. ประถมศึกษา

() 2. มัธยมศึกษาตอนต้น

() 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / หรือเทียบเท่า

() 4. อนุปริญญา/หรือเทียบเท่า

() 5.ปริญญาตรี

() 6. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

() 1. เกษตรกรรม

() 2. รับจ้างทั่วไป

() 3. ธุรกิจส่วนตัว

() 4. พนักงานบริษัทเอกชน

() 5. รับราชการ

() 6. อื่น (โปรดระบุ).....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท

() 2. 5,000 - 10,000 บาท

() 3. 10,001 - 20,000 บาท

() 4. 20,001 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ใน ที่ตรงกับความต้องการที่เป็นสำหรับจริงสำหรับท่าน

- ระดับ 6 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับ 5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
 ระดับ 4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับ 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
 ระดับ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
 ระดับ 1 หมายถึง ไม่เคยมีส่วนร่วม

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
		มากที่สุด 6	มาก 5	ปานกลาง 4	น้อย 3	น้อยที่สุด 2	ไม่มีส่วนร่วม 1
1.	ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน						
2.	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน						
3.	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนรวบรวมความต้องการโดยจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม						
4.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาตามความต้องการของชุมชน						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					ไม่มี ส่วน ร่วม
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
		6	5	4	3	2	1
5.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการหรือกิจกรรม						
6.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอและการแสดงความคิดเห็นตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
7.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
8.	ท่านมีส่วนร่วมในการลงมติเสนอกิจกรรมและโครงการ						
9.	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ท่านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
10.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
11.	ท่านมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
		มากที่สุด 6	มาก 5	ปานกลาง 4	น้อย 3	น้อยที่สุด 2	ไม่มีส่วนร่วม 1
12.	ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
13.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบระยะเวลาและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร						
14.	ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น						
15.	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือ ทั้งร่วมแรงหรือทุนทรัพย์เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์						
16.	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
	ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการที่จัดทำในท้องถิ่น ตามแนวทางพระราชดำริ						
17.	ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการหรือแผนงาน โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					ไม่มี ส่วน ร่วม
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
		6	5	4	3	2	1
18.	ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนงาน การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต เช่น การอบรมอาชีพ ส่งเสริมอาชีพ						
19.	ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนงาน โครงการการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกป่า กำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ						
20.	ท่านได้รับผลประโยชน์จากแผนงาน ด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี						
21.	ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ได้รับการ ซ่อมแซมไฟฟ้าส่องสว่าง						
22.	ท่านมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มี อยู่ตามแผนงานพัฒนาท้องถิ่นได้อย่าง คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด						
23.	ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลและ บำรุงรักษาผลประโยชน์ที่หมู่บ้าน ได้รับ						
24.	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนด หลักเกณฑ์ตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการ ติดตามประเมินผล						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					ไม่มี ส่วน ร่วม
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
		6	5	4	3	2	1
25.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
26.	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการ						
27.	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการ						
28.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม ควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
29.	ท่านมีส่วนร่วมในประเมินปัญหา และอุปสรรค อันเกิดจากการดำเนินงาน						
30.	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแผนงาน และ โครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						
31.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอชื่อคณะกรรมการติดตามและประเมินผลของการปฏิบัติงาน						
32.	ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปผลของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มีส่วนร่วม
		6	5	4	3	2	1
33.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบล						

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
 ปรียาภรณ์ พรหมชื่น
 ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Item-total Statistics			
	Scale	Scale	Corrected	
	Mean	Variance	Item-	Alpha
	if Item	if Item	Total	if Item
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted	
A1	123.61	671.435	.543	.963
A2	123.85	667.793	.611	.962
A3	123.87	662.565	.729	.962
A4	123.83	664.764	.641	.962
A5	123.97	662.229	.706	.962
A6	123.85	660.675	.753	.961
A7	123.96	655.882	.791	.961
A8	124.04	659.606	.737	.961
B9	123.99	657.465	.753	.961
B10	124.10	654.923	.790	.961
B11	124.09	656.599	.765	.961
B12	124.17	656.386	.733	.961
B13	124.15	659.464	.712	.962
B14	124.10	657.688	.711	.962
B15	123.65	666.350	.595	.962
C16	123.29	675.949	.492	.963

C17	123.19	675.866	.467	.963
C18	123.12	675.080	.522	.963
C19	123.23	678.741	.428	.963
C20	123.26	679.490	.436	.963
C21	123.06	682.211	.388	.963
C22	123.27	682.214	.417	.963
C23	123.29	676.637	.485	.963
D24	123.90	662.162	.727	.962
D25	123.94	656.057	.754	.961
D26	124.11	657.412	.741	.961
D27	124.20	654.095	.748	.961
D28	124.23	655.827	.725	.961
D29	124.33	657.477	.742	.961
D30	124.30	657.197	.702	.962
D31	124.65	652.311	.689	.962
D32	124.74	625.350	.707	.962
D33	124.79	648.935	.695	.962

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 33

Alpha = .9400

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวปริยาภรณ์ พรหมชื่น
วัน เดือน ปีเกิด	08 พฤศจิกายน 2536
สถานที่เกิด	อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านแพ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ตำบลธารละหลอด อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2555	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ. 2558	ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (รป.บ.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
พ.ศ. 2564	ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์